Ἀριθ. 64 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. — 20 Μαρτίου 1877

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΒΩΒΟΥΛΡ

Συνέχεια: ἰδὲ σελ. 161.

Ζ'

Περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν θεσμῶν.

Στοιχεῖα τῆς ἀποικίας.—Αὐτοδιοίκησία.—Καθολικὴ ψηφοφορία.—Βουλαὶ καὶ Ὑπουργοί.

29 Ἰουλίου 1866.—Ἐπανήλθομεν εἰς Μέλβουρν ἀναπολοῦντες κατὰ νοῦν τὰ τῶν μεταλλείων· ἀνάγκη ὅμως νὰ σοὶ ὁμιλήσω οὐχὶ πλέον περὶ τῶν ὑλικῶν ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἐθαυμάσαμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, εἰς ὃν ἤλθομεν πρὸ δύο ἑβδομάδων.

Βεβαίως ὁ ἐρχόμενος ἐνταῦθα μετὰ πλοῦν ἐνενήκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν καταπλήττεται δι' ὅσα βλέπει καὶ ἐνθουσιᾷ. Ἀλλὰ αἱ λεπτομέρειαι μοὶ εἶναι εἰσέτι ὀλίγον γνωσταί, διότι ἀπαιτεῖται πολυχρονιωτέρα διατριβὴ ἵνα κρίνῃ τις ὑγιέστερον τὰ πράγματα καὶ νὰ καρπωθῇ κάλλιον ὅσα διηγοῦνται οἱ σημαντικώτεροι τοῦ τόπου· καὶ οὗτος εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν δὲν ἔγραψά τι εἰς τὴν πρώτην μου ἐπιστολὴν περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς Βικτωρίας. Ἀλλὰ καὶ τότε καὶ σήμερον θαυμάζω ἐπίσης τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀποικίας ταύτης. Ἡ πόλις κατοικεῖται ὑπὸ ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδων ἀνθρώπων, ἡ κοινωνία εἶναι μεμορφωμένη, ἡ κυβέρνησις τακτική, ἐλευθέρα· καταστήματα μεγαλοπρεπῆ καὶ ὠφέλιμα, σιδηρόδρομοι, τηλέγραφοι, νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσι τὴν ἐμπορικὴν ἰσχὺν τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ προοδευτικὸν πνεῦμα τῶν Ἀμερικανῶν. Ἀποδεικνύουσι δὲ καὶ τὸν πρακτικὸν πολιτισμὸν τῶν πλέον προωδευμένων κοινωνιῶν τῆς Εὐρώπης.

Φαντάσθητι ὅτι δύο μόνον ἄποικοι, ὁ Βάτμαν καὶ ὁ Σάμς, ἀπέβησαν μετὰ τετρακοσίων προβάτων τῷ 1835 μεταξὺ τῶν ἀγρίων φυλῶν τοῦ Ὑάρρα-Ὑάρρα· ὅτι ἐπὶ δεκαὲξ ἔτη οἱ μιμηταὶ αὐτῶν διεσκορπίσθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, βόσκοντες τὰς πάντοτε αὐξανούσας ἀγέλας των εἰς τὰς πεδιάδας, τὰς ὁποίας ὁ πρῶτος ἀνακαλύπτων ἐξουσιάζει· ὅτι τῷ 1851 μεγίστη τις ἀνακάλυψις ἐπέσυρε τὸν χείμαῤῥον τῶν ἀποίκων τυχοδιωκτῶν ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅτι ἡ ἀποικία αὕτη, ἀπαλλαττομένη περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀπὸ τὰ βάρη καὶ τὰς πλάνας τῆς πρεσβύτιδος ἐπαρχίας, τῆς Νέας Μεσημβρινῆς Γάλλης, κατεσκεύασε τάξιν διὰ τῆς ἀταξίας, καὶ συγχωνεύουσα στοιχεῖα τόσον ἑτερογενῆ διωργανίσθη τοσοῦτον ἁρμονικῶς καὶ τοσοῦτον εὐδαιμόνως, ὥστε ὁ περιηγητὴς μένει ἐκστατικός.

Τὸ θέαμα εἶναι βεβαίως ὡραιότατον καὶ ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἀναπνέει τις ἐνταῦθα εἶναι ζωογόνος, καὶ τοῦτο διότι ἡ *ἐλευθερία* εἶναι ἡ μήτηρ ὅλων αὐτῶν τῶν ὡραίων πραγμάτων· διότι πᾶσαι αὗται αἱ ἀποικίαι, ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, διοικοῦνται μόναι· διότι ἡ κυβέρνησις τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας προέτεινε προθύμως εἰς αὐτοὺς νὰ συντάξῃ τὰ ἄρθρα τῶν συνταγμάτων των, καὶ διότι ἀντὶ ν' αὐξήσῃ τοὺς φόρους των διὰ στρατιωτικῆς διοικήσεως, ἀντὶ νὰ τοὺς διοικήσῃ ὡς σῶμα στρατιωτῶν ἢ ὡς πλήρωμα πλοίου, ἀντὶ νὰ διοικήσῃ διὰ δεσποτικῶν ψηφισμάτων τοὺς ἀποβιβαζομένους ἐκεῖ ἵνα ζητήσωσι τύχην καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ στήριγμα ἢ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κράτους, ἐκήρυξε καὶ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους ἐξ ἀρχῆς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς λέξεως. Καὶ οὕτως ἐγένοντο αἱ ἀποικίαι ἀληθῆ κράτη, ἔχοντα βουλάς, σύστημα ἐκλογικὸν πολὺ διάφορον τοῦ τῆς μητροπόλεως, προϋπολογισμοὺς, νόμους καὶ παντοειδεῖς θεσμοὺς, τοὺς ὁποίους αὐτὰ ψηφίζουσιν· ἔφθασαν δὲ τοσοῦτον ταχέως εἰς ἀκμὴν εὐημερίας, ὥστε ἀπορῶν τις ἐρωτᾷ ἐὰν μοῖρά τις δὲν συνεχώνευσε στοιχεῖα τόσον διάφορα.

Αἱ μοῖραι ὅμως τῆς Αὐστραλίας εἶναι ὁ χρυσὸς καὶ τὰ ποίμνια, εἶναι τὰ δύο βάρη φύσεως οὐσιωδῶς ἀντιθέτου, ἅτινα πρέπει νὰ βάλωμεν εἰς τὴν πλάστιγγα ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν ἰσοσταθμίαν τὴν ὁποίαν βλέπομεν τόσον καλῶς στερεωμένην. Ὁ πυρετὸς τοῦ χρυσοῦ εἴλκυσε κύματα πλήθους. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον πάντες ἔπεσαν κατακέφαλα εἰς τὸ μέταλλον, τὸ ὁποῖον ἐχορήγει ὅλας τὰς ἀπολαύσεις· ἡ ἀναστάτωσις ὑπῆρξεν ὅλως κοινωνική· ἐφαίνετο ὅτι καθὼς οἱ μεταλλευταὶ, ἀνασκάπτοντες λόφους καὶ κοιλάδας, ἐξωμάλυνον τὴν γῆν, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία, ἥτις ἤρχετο νὰ κατακλύσῃ τὸν τόπον, ἐξωμαλύνετο καὶ αὐτή. Μέχρι τῆς ὥρας ταύτης ἡ ἀποικία τῆς Βικτωρίας, ὅπως καὶ αἱ ἀρχαῖαι ποινικαὶ ἀποικίαι τῆς Αὐστραλίας, ἐπροχώρει βραδέως μὲν ἀλλὰ εὐτυχῶς. Καταρτισθεῖσα βαθ-

μηδὸν ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπιχειρηματιῶν καὶ γεννναίων, ἐχόντων κοινωνικὴν θέσιν ὁπωσοῦν ἀνωτέραν, ἀπωθήσασα πάντοτε δραστηρίως τοὺς καταδίκους, ἐπαρουσίαζε τὴν ὥραν τῆς ἀνεξαρτησίας της ἀξιολογωτάτας πιθανότητας πολιτισμοῦ. Ἔβλεπες μικρὰν Ἀγγλίαν σχηματιζομένην κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς μητροπόλεως, ἔχουσαν μάλιστα καί τι πλέον, ἰδέας, λέγω, φιλελευθερωτέρας. Εἶχε μὲν τοὺς *squatters* ἔχοντας ἐπιῤῥοὴν, πλοῦτον, εὐγένειαν καὶ δίδοντας τὸ παράδειγμα εἰς τὴν ἀνωτέραν αὐτὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ βραχίονας ἵνα πολλαπλασιάσωσι τὰ προϊόντα, ἅτινα διὰ τοῦτο ἐστεροῦντο καταναλωτῶν. Ἀλλ' ὁ χρυσὸς ἀνεπλήρωσε τὰ ἐλλείποντα, καθόσον κατὰ μῆνα ἔρθανον εἴκοσι χιλιάδες ἀποίκων, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν τυχοδιῶκται. Ἀδιάφορον ὅμως, διότι ἦτο μεγίστη κίνησις, δημιουργοῦσα τὸν κοινωνικὸν, ἐμπορικὸν καὶ πολιτικὸν βίον. Ὁ δὲ πυρετὸς τοῦ χρυσοῦ, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξαν κατ' ἀρχὰς τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, ἔπρεπε νὰ γεννήσῃ μεταξὺ ὠδινῶν κοινωνίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὑπῆρξε περαστία. Καὶ οὕτως ἄνθρωποι οὐτιδανοὶ εὑρέθησαν αἴρνης ἕνεκα τοῦ χρυσοῦ ἢ τῆς ἀξίας τῶν γαιῶν κύριοι μεγάλων περιουσιῶν καὶ πολλάκις ἡ ἀμόρφη εὑρέθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς κοινωνίας. Τότε σκηναὶ αἱματηραὶ καὶ ἀντιστάσεις εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἔῤῥιψαν εἰς κίνδυνον τὴν ἐξ ἀνάγκης ἀσθενῆ κυβέρνησιν καὶ διὰ τοῦτο ἀδυναταοῦσαν ν' ἀντιστῇ εἰς τοιαύτην ὁρμήν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ ἐξουσία, ἐνισχυθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ ὑγιεστέρου μέρους τοῦ λαοῦ, ὑπερίσχυσε· καὶ ὁ πρὸ μικροῦ συρφετὸς ἀνθρώπων μετεμορφώθη εἰς λαὸν παραδειγματισθέντα ὑπὸ τῶν κινδύνων τῆς προτεραίας, προαιρούμενον νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς ἐπιούσης καὶ διὰ τοῦτο θεμελιώσαντα κυβέρνησιν ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς ἰσότητος, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἐξ ἀνάγκης δὲ ἡ κυβέρνησις αὕτη ἔπρεπε ν' ἀποβῇ ἰσχυρὰ, διότι καθιερώθη τὸ πρῶτον ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων οἵτινες ἔμελλον νὰ κυβερνηθῶσιν. Ἐφάνη δὲ δικαία διότι ὅλοι οἱ πολῖται συμμετεῖχον ἐπίσης εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων. Ἐὰν ἐνίοτε ἡ κυβέρνησις αὐτὴ παρεκτραπῇ, δικαιολογεῖται ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ θέλησις τῆς πλειοψηφίας τῶν πολιτῶν· ἐὰν δὲ εὐδοκιμῇ καὶ ἐκτελῇ τὰ θαύματα τὰ ὁποῖα βλέπομεν, ἕκαστος δύναται νὰ καυχηθῇ δι' αὐτὸ, διότι εἶναι καθαρὰ αὐτοδιοικησία.

Καὶ ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα ἐγέννησεν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ χρυσοῦ. Ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου ἐνενήκοντα χιλιάδες ἀποίκων καὶ ἐπέκεινα κατ' ἔτος μέχρι τοῦ 1855 καὶ ἔκτοτε τριάκοντα χιλιάδες κατ' ἔτος ἐπίσης ἔδραμον ἐκεῖ ἀκούσαντες τὰ πλούτη τῶν μεταλλείων. Μόνος ὅμως ὁ χρυσὸς θὰ ἐξολόθρευε τὸν τόπον, ὅπως συνέβη ἄλλοτε εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἂν δὲν εὑρίσκοντο καὶ ἄνθρωποι ὁμολογοῦντες ὅτι ὁ ἀληθὴς πλοῦτος τῆς Αὐστραλίας δὲν ἦσαν μόνον τὰ χρυσωρυχεῖα, καὶ ὅτι πλησίον τοῦ χρυσοῦ ὑπῆρχε καὶ βιομηχανία ἐπίσης ἐπικερδὴς, θεμελιουμένη οὐχὶ ἁπλῶς εἰς τὴν τύχην, βιομηχανία μὴ ἐξαντλουμένη ὡς ὁ χρυσὸς, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀναγεννωμένη κατ' ἔτος μὲ μεγαλητέραν δύναμιν· ἐννοῶ δὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν ζώων εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκείνους πεδιάδας τῆς ἀποικίας. Ἰδοὺ ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ Αὐστραλικοῦ κράτους, ἰδοὺ ἡ ἰδέα ἥτις παρεκίνησεν ἀριθμόν τινα καρτερικῶν ἀνθρώπων ν' ἀποσπασθῶσιν ἢ νὰ μείνωσι μακρὰν τοῦ πλήθους τῶν μεταλλευτῶν καὶ νὰ ἐξορισθῶσιν εἰς τὰς πεδιάδας ὅπως ἀναθρέψωσιν ἀγέλας, τῶν ὁποίων ἡ πληθὺς εἶναι ἀπίστευτος πρὸς τοὺς μὴ ἰδόντας αὐτάς· ποῦ μὲν 20 χιλιάδες βοῶν, ποῦ δὲ 150 χιλιάδες προβάτων. Καὶ ἂν δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χρυσοῦ ἦναι καὶ ἐποχὴ τῆς γεννήσεως τῆς ἀποικίας ταύτης, δύναται ἐπίσης νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἡμέρα καθ' ἣν οἱ *squatters* ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς σωτηρίας τῆς χώρας ταύτης.

Τὰ πρῶτα καταστήματα πρὸ τοῦ 1851 ὑπῆρξαν εὐτελῆ συγκρινόμενα πρὸς τὴν μετά τινα ἔτη ἀνάπτυξιν τοῦ στοιχείου τούτου τοῦ πλούτου, τοῦ ὁποίου οἱ ὅροι μετεβλήθησαν ὑπὸ μυριάδων ἀποίκων ἀποκατασταθέντων ἔκτοτε, οἵτινες ἐθεμελίωσαν πόλεις, ἐκαλλιέργησαν τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐγέννησαν οὕτως εἰπεῖν πλησίον τῆς ποιμενικῆς ἀποικίας δύο ἄλλας, τὴν γεωργικὴν καὶ τὴν μηχανικήν.

Τὰ μεταλλεῖα λοιπὸν ἐγκατελείφθησαν ἀπὸ τοὺς πλείστους ἀποίκους χάριν τῶν ἀγρῶν, ἂν καὶ ἐξ ἀρχῆς παράγαγον πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ἑκατομμυρίων καὶ ὀκτακοσίων ἑκατομμυρίων φράγκων· ὅμως μόλις τὸ εἰκοστὸν μέρος τῶν χρυσοφόρων γαιῶν ἐκαλλιεργήθη μέχρι τῆς σήμερον. Ἂν ἀπὸ τοῦ 1854 τὸ προϊὸν αὐτῶν ὀλιγοστεύῃ βαθμηδὸν, καὶ ἂν τὸ τελευταῖον ἔτος μόλις ἔφθασεν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅμως εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ πλοῦτος μετετοπίσθη καὶ ηὔξησε δεκάκις πρὸς ὄφελος τῆς μεσαίας ἐκείνης τάξεως τῆς δημιουργηθείσης μεταξὺ τῶν μεταλλευτῶν καὶ τῶν *squatters*, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ λαοῦ. Περίεργον εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν τὰ περὶ τῆς τάξεως τῶν μεταλλευτῶν καὶ τῆς τάξεως τῶν *squatters* καὶ νὰ ἴδωμεν πόσον ἡ θέσις αὐτῶν ἤλλαξεν ἐντός τινων ἐτῶν· πρὸ δωδεκαετίας, ὅστις ἔλεγε μεταλλευτὴς ἐνόει ἑκατομμυριοῦχον· ὅστις δὲ ἔλεγε *squatter*, ἔλεγεν ἄνθρωπον πλανώμενον μεταξὺ ποιμνίων. Μετὰ ταῦτα ὁ *squatter* εὗρε δύο τρόπους καταναλώσεως τῶν προϊόντων, τὴν κατανάλωσιν τοῦ κρέατος εἰς τὴν ἀποικίαν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν πρὸ πάντων τοῦ μαλλίου. Ἐξ ἐναντίας δὲ ὁ μεταλλευτὴς ἀγωνίζεται σκάπτων τὴν γῆν, καὶ σπάνιοι εἶναι σήμερον οἱ κερδαίνοντες ἑξακόσια φράγκα τὴν ἡμέραν ὅπως ἄλλοτε· ὅθεν σήμερον ὁ πλοῦτος μετέβη εἰς τοὺς *squatters*.

Τὰ ἀντίθετα λοιπὸν παῦτα στοιχεῖα ἔρχονται ν' ἀνταγωνισθῶσιν εἰς τὸ στάδιον τῆς γενικῆς ψηφοφορίας. Τὸ ὅλον τῆς κυβερνήσεως ἔχει πάντα τὰ φαινόμενα συνταγματικῆς μοναρχίας, τῆς ὁποίας βασιλεὺς εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς μητροπόλεως ὀνομαζόμενος κυβερνήτης. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι εἶναι σχεδὸν δημοκρατία ἔχουσα πρόεδρον. Ὁ κυβερνήτης, διοριζόμενος ἐπὶ ἑπταετίαν ὑπὸ τῆς βασιλίσσης, λαμβάνει 250 χιλιάδας φράγκων κατ' ἔτος ἵνα ἀντιπροσωπεύῃ ἀξιοπρεπῶς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, δέχεται τοὺς ὑπουργοὺς τοὺς ἐπιβαλλομένους ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν βουλῶν καὶ ἀποβάλλει ἐκείνους τοὺς ὁποίους αὗται ἀποδοκιμάζουσιν· εἶναι ὡς ἄλλη χεὶρ διαλλακτικὴ, γράφουσα τὰς ἀποφάσεις τὰς ὁποίας ὑπαγορεύει τὸ ἔθνος διὰ τοῦ στόματος τῶν παρ' αὐτοῦ ἐκλεγομένων δύο βουλῶν.

Αἱ δύο αὗται βουλαὶ εἶναι πρῶτον ἡ κάτω βουλὴ, συγκειμένη ἐξ 78 μελῶν, ἐκλεγομένων ἐπὶ πενταετίαν διὰ γενικῆς ψηφοφορίας. Οἱ μόνοι ἀναγκαῖοι ὅροι ὅπως γίνῃ τις ἐκλογεὺς καὶ ἐκλέξιμος εἶναι ἡλικία εἴκοσι καὶ ἑνὸς ἔτους καὶ δίμηνος διαμονὴ πρὸ τῆς ψηφοφορίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὅπου ἐνεγράφη. Μετὰ τὴν 23 Νοεμβρίου 1867 πρέπει πρὸς τούτοις ὁ ψηφοφορῶν νὰ γινώσκῃ καὶ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ἡ ψηφοφορία εἶναι μυστική. Ἡ βουλὴ συγκαλεῖται ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου, ἀναβάλλεται ἢ καὶ διαλύεται, ἀλλὰ κατὰ τὸ σύνταγμα δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ πλέον τοῦ ἑνὸς ἔτους μεταξὺ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δύο συνόδων. Ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοβουλίας τῶν νόμων ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἑνὶ λόγῳ ὅλα τὰ προνόμια τῆς ἀγγλικῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων. Ἕνεκα δὲ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, καθὼς καὶ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως πάσης διοικητικῆς βίας, εἶναι ἡ πλέον ἄμεσος καὶ ἡ πλέον εὐθεῖα ἀντιπρόσωπος τῶν πολιτῶν. Χάρις δὲ εἰς αὐτὴν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἑξακοσίων εἰκοσιὲξ χιλιάδων κατοίκων τῆς ἀποικίας δὲν πληρόνει εἰμὴ τοὺς φόρους τοὺς ὁποίους αὐτὴ ψηφίζει, δὲν ἀμείβει εἰμὴ τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα αὐτὴ νομίζει ὠφέλιμα, δὲν διατηρεῖ διοίκησιν εἰμὴ ἵνα ζητῇ παρ' αὐτῆς ὑποστήριξιν καὶ ὄχι διαταγὰς, καὶ δὲν βλέπει δαπανώμενα τὰ δημόσια εἰσοδήματα καθὼς καὶ τὰς πηγὰς τοῦ πλούτου αὐτῆς εἰμὴ κατὰ τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τοῦ κοινοῦ. Δεύτερον, ἡ ἄνω Βουλὴ, ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὸ συντηρητικὸν στοιχεῖον, ἐκλεγομένη ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τῶν ἐχόντων ἀξίαν (capacité), συγκειμένη ἐκ τριάκοντα μελῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν ἓξ μεγάλων διοικητικῶν περιφερειῶν τῆς Βικτωρίας, δὲν διαλύεται ἀλλὰ ἀνανεοῦται βαθμηδὸν διὰ μερικῶν ἐκλογῶν, αἵτινες ἀνὰ δύο ἔτη στέλλουσιν ἐξ βουλευτὰς εἰς ἀναπλήρωσιν ἐξ ἄλλων ἐξερχομένων. Οἱ ἐκλέγοντες τὰ μέλη τῆς Βουλῆς ταύτης πρέπει νὰ ἔχωσιν ἢ ἰδιοκτησίαν 25,000 φράγκων, ἢ εἰσόδημα 2,500. Τὰ ποσὰ ταῦτα, τὰ ὁποῖα φαίνονται μεγάλα εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐνταῦθα εἶναι κοινότερα ἢ ὅσον δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ· διότι ὁ μισθωτὸς ποιμὴν ἢ ἄλλος τις κερδαίνει μόνος αὐτὸς τὸ ἥμισυ τῆς τελευταίας ταύτης ποσότητος· πρὸς τούτοις ἐκλογεῖς τῆς Βουλῆς ταύτης εἶναι οἱ βαθμολόγοι ἑνὸς Πανεπιστημίου, οἱ ἰατροί, οἱ δικηγόροι, οἱ δικασταὶ καὶ καθεξῆς.

Ἐπὶ τέλους ἔρχονται οἱ ὑπουργοὶ, *ὑπεύθυνοι* πρὸ παντὸς ἄλλου, ὑποχρεούμενοι ἐνόρκως νὰ παραιτῶνται τὴν ἡμέραν καθ' ἣν στερεῖ αὐτοὺς τῆς ἐμπιστοσύνης της ἡ Βουλή.

Εἶναι ἀληθῶς ἀξιοπερίεργος ἡ ὕπαρξις τῆς καθαρᾶς δημοκρατίας, τὸ σχολεῖον τοῦ πολιτικοῦ βίου προσιτὸν πρὸς πάντας, ἀπηλλαγμένον τῶν προλήψεων καθὼς καὶ τῶν ἐμποδίων τῶν ἀρχαίων χωρῶν. Ἡ δημοκρατία ἐνταῦθα ἀνήκει εἰς ἑαυτὴν, πράττει πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ πράξῃ, δὲν ἔχει τί νὰ καταστρέψῃ, ἐξ ἐναντίας ἔχει πάντα νὰ δημιουργήσῃ, καὶ ἴσως δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον τὴν ὥραν ταύτην ἄλλο μέρος, ὅπου ἡ πεῖρα νὰ ἦναι τόσον ἀπηλλαγμένη παντὸς ἐμποδίου. Φαίνεται ὅτι ἡ Ἀγγλοσαξωνικὴ φυλὴ ἀφῆκεν ὄπισθεν αὐτῆς πᾶν ὅ,τι τὴν ἐμπόδιζεν εἰς τὴν Εὐρώπην νὰ τρέξῃ ἀκωλύτως τὸν δρόμον τῆς προόδου.

Ἡ ἐλευθερία δὲ αὕτη ἐγέννησε θαύματα· ἔπλασε νέαν Εὐρώπην ἐλευθέραν καὶ εὐτυχῆ, οὐχὶ πλέον ἀποικίαν, ἀλλὰ νέον κόσμον τὸν ὁποῖον νομίζεις γεννηθέντα ἐντός τινων ἐτῶν, ἐντελῶς πεπολιτισμένον, ἐλεύθερον καὶ εὐδαίμονα. Θὰ σοὶ διακοινώσω μετ' ὀλίγον καὶ λεπτομερείας· ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἠθέλησα νὰ σοὶ μεταδώσω τὰς πρώτας μου ἐντυπώσεις, αἵτινες εἶναι εἰλικρινέσταται· ὁ δὲ θαυμασμὸς ἂν καὶ ἀπέραντος δὲν εἶναι ὅμως τυφλός. Βλέπω δὲ πλησίον τῶν τεραστίων ἀποτελεσμάτων τὰς ἀτελείας, ἂν ὄχι ἀναγκαίας, τοὐλάχιστον σχεδὸν πάντοτε προσηρτημένας εἰς πᾶν ἔργον ἀνθρώπινον.

Ἐθαυμάζομεν τὰ ἀνήκουστα ἔξοδα τὰ γινόμενα εἰς σύγχρονον κατασκευὴν μεγαλοπρεπεστάτων κτιρίων καὶ ὅτε ἐξετάσαμεν αὐτὰ ἐκ τοῦ πλησίον εἴδομεν ὅτι οὔτε ἓν ἦτο τελειωμένον, καὶ ἰδοὺ διατί· διαρκοῦντος τοῦ πυρετοῦ τούτου τῆς οἰκοδομῆς εὑρέθη θησαυρὸς τὸν ὁποῖον ἐνόμισαν ἀνεξάντλητον· ἀλλ' ὁ θησαυρὸς οὗτος ἐξηντλήθη μετ' οὐ πολὺ καὶ ἑπομένως ἐξηντλήθη καὶ τὸ ταμεῖον τῶν οἰκοδομῶν.

Ἀλλ' ἰδοὺ ἄλλο τι σπουδαιότερον· πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀνεστάλη ἡ τοσαύτη πρόοδος πρὸς τὸν δημόσιον πλοῦτον, τοῦτο δὲ διότι σήμερον ἐγεν-

νήθη καὶ θριαμβεύει εἰς τὴν ἀποικίαν μερὶς προστατευτική. Ὁ τελευταῖος διοικητής, παραιτήσας τὴν οὐδετερότητα αὐτοῦ, ἀνεμίχθη κομματικῶς εἰς τὰς πολιτικὰς ἔριδας καὶ διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀποικίαν· ἐρωτηθείσης δὲ τῆς γενικῆς ψηφοφορίας ἀπεστάλη εἰς τὴν Βουλὴν πλειοψηφία προστατευτική, καὶ ἐκ τούτου ἐψηφίσθησαν ἀμέσως πλῆθος διατιμήσεων ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ῥιζικὴ ἐλάττωσις φόρων ἐξαγωγῆς. Ἀλλὰ τοιαύτη ἡ δύναμις τῆς ἐλευθερίας ὥστε καὶ τὰ ἐμπόδια ταῦτα ταχέως θὰ διασκεδασθῶσι καὶ ὁ πλοῦτος θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ ταχύτητος ὅσον καὶ μέχρι τοῦδε.

Ἐπιστολὴ συνέχεια. Ν.

Σχηματισμὸς τοῦ πρώτου ἐν Ἑλλάδι

ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὑποστράτηγος καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου, εἶχεν εἰσβάλει μετ' ὀλίγων ὁπαδῶν του ἐκ Βεσσαραβίας τῆς Ῥωσσίας εἰς τὰς Παραδουναβίους ἐπαρχίας τῆς Τουρκίας, Μολδαβίαν καὶ Βλαχίαν, καὶ τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821 ἀνεπέτασε τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ κατέλαβεν αὐτὰς στρατιωτικῶς· ὡς ἀρχηγὸς δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ὡς ἐθεώρει αὐτὸν ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία, ἔπεμψε τῇ 1 Μαρτίου εἰς Πελοπόννησον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δημήτριον ὡς ἀντιπρόσωπόν του ἵνα λάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος.

Ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, λάθρα διερχόμενος ἐκ τῆς Αὐστρίας, ἀφίκετο μετ' οὐ πολὺ εἰς Τεργέστην. Καθὸ δ' ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὰ πολεμικὰ σχολεῖα τῆς Γαλλίας, καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ χρηματίσας λοχαγὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, ἐπιθυμῶν νὰ εἰσαγάγῃ τὴν στρατιωτικὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατὰ μίμησιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ σχηματίσαντος ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις τὸν Ἱερὸν λόχον (τακτικὸν τάγμα πεζικὸν ἐκ 500 νέων Ἑλλήνων συγκείμενον, ὅπερ ἀπωλέσθη ἐν Σκουλένι τῆς Μολδαβίας κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 1821), ἐπρομηθεύθη ἰδίᾳ δαπάνῃ διὰ τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν τὰ περὶ μικροῦ τακτικοῦ σώματος ἀναγκαιοῦντα, οἷον ὅπλα λογχοφόρα, ἀποσκευήν, πολεμεφόδια καὶ διὰ 300 ἄνδρας ἐνδύματα, ὑπόδυσιν καὶ τροφάς· πρὸς δὲ, κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν συνήντησεν ἐκεῖ τὸν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Ναπολέοντος χρηματίσαντα ταγματάρχην Παλέσσαν μετὰ τινων ἄλλων ὁμογενῶν καὶ φιλελλήνων, ἐπιθυμούντων ν' ἀγωνισθῶσιν ἐν τῇ ἐπαναστατημένῃ Ἑλλάδι. Μεθ' ὅλων λοιπὸν τούτων ὁ Ὑψηλάντης ἐπιβιβασθεὶς εἴς τι ὑδραϊκὸν ἐμπορικὸν πλοῖον, ἐλλιμενισμένον τυχαίως ἐκεῖ, ἀφίκετο τῇ 8 Ἰουνίου εἰς Ὕδραν· καὶ αὐτὸς μὲν ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, τὸ δὲ πλοῖον μετὰ τῶν, ὡς εἴρηται, πραγμάτων καὶ ἀνδρῶν θεὶς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Παλέσσα ἐξαπέστειλεν εἰς Καλάμας, δοὺς παραγγελίας αὐτῷ νὰ ὀργανίσῃ μεθ' ὅσων ἀνδρῶν δυνηθῇ τακτικὸν σῶμα.

Ἐν Ὕδρᾳ ὁ Ὑψηλάντης λαβὼν λαμπρὰν ὑποδοχὴν ἐξέδωκε τὴν ἑξῆς προκήρυξιν·

«Ὁμογενεῖς φιλελεύθεροι Ἕλληνες,

»Διωρισμένος ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ Γένους ἡμῶν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην νὰ ἔλθω εἰς τὴν φιλτάτην Ἑλλάδα πληρεξούσιος ἀρχιστράτηγος Πελοποννήσου καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἔφθασα ἤδη θείᾳ δυνάμει εἰς τὴν νῆσον Ὕδραν.

»Ὅσοι μὲν ἐλάβατε τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν Γένους, φιλοτιμηθῆτε νὰ φανῆτε ἄξιοι πολεμισταὶ, δεικνύοντες εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς τυράννου πόλεμον ἀνδρίαν ἀκαταμάχητον, ὁμόνοιαν ἀδιαίρετον καὶ εἰς τοὺς στρατηγοὺς εὐπείθειαν ἀπαράβατον.

»Ὅσοι δὲ μέχρι τοῦδε ἐμείνατε ἀκίνητοι, ἐγέρθητε, ἁρπάσατε τὰ ὅπλα καὶ πανταχόθεν τρέξατε νὰ ἐλευθερώσητε τὴν πατρίδα σας καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἑνωθῶμεν ὅλοι, διὰ νὰ καθυποτάξωμεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸν τύραννον τοῦ Γένους.

»Δὲν ἐλπίζω νὰ εὑρεθῇ κἀνεὶς ἐξ ὑμῶν ἀμέτοχος τῆς προγονικῆς ἀνδρίας καὶ ἀνάξιος τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία λογίζεται καὶ εἶναι τῷ ὄντι ἀσυγχώρητον ἁμάρτημα. Τὸ στάδιον τῆς δόξης ἠνοίχθη, φίλοι πατριῶται· τίς δυνάμενος νὰ εἰσέλθῃ θέλει ὑποφέρει νὰ μένῃ ἔξω καὶ νὰ ὀνειδίζηται ὡς νόθος Ἕλλην; Τὸ τέλος τῶν ἀγώνων μας εἶναι ἢ ἐλευθερία ἢ ἔνδοξος θάνατος. Αἰώνιος δόξα παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, βραβεῖα καὶ προβιβασμοὶ θέλουν δοθῇ εἰς ἕκαστον ἀναλόγως τῆς ἀξιότητος καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων του μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους.

»Ἐν Ὕδρᾳ, τῇ 12 Ἰουνίου 1821.

»ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

»π.ληρεξούσιος τοῦ γενικοῦ ἐπιτρόπου.»

Ἀναχωρήσας ὁ Ὑψηλάντης ἐκ τῆς Ὕδρας τῇ 12 Ἰουνίου ἀφίκετο εἰς Ἄστρος, καὶ ἐκεῖθεν συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ ἄλλων ὁπλαρχηγῶν, συνελθόντων ἐκεῖσε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ, ἀφίκετο εἰς Βέρβαινα, ἔνθα, ὡς ἐρρέθη, ἦτο τὸ πρὸς πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως ἑλληνικὸν στρατόπεδον. Ἐνταῦθα ὅμως μαθὼν, ὅτι τὴν ἀρχιστρατηγίαν τῆς Πελοποννήσου ἡ ἐν Καλτσαῖς συγκροτηθεῖσα πελοποννησιακὴ Συνέλευσις ἀνέθηκεν εἰς τὸν Πετρόμπεην, δυσηρεστήθη σφόδρα, μὴ ἀναγνωρίζων οὔτε τὴν Συνέλευσιν, οὔτε τὰ ψηφισθέντα

παρ' αὐτῆς· ἦλθε μάλιστα εἰς πικροὺς λόγους μετὰ τῶν ἐκεῖ διατριβόντων προὐχόντων τῆς Πελοποννήσου· διότι οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ οὗτοι ἀνεγνώριζον μὲν τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ὡς πληρεξουσίου ἀντιπροσώπου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ὑψηλάντου, ἀλλὰ δὲν ἐδέχοντο αὐτὸν καὶ ὡς ἀρχηγὸν ἀπόλυτον· διὸ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς Τρίκορφα. Ἐνταῦθα δὲ στρατολογήσας ἑκατοστύας τινὰς ἀνδρῶν ἐκ τῶν προσερχομένων Ἑλλήνων ἐκ τῶν τουρκικῶν μεσῶν, ἐξαπέστειλεν εἰς Καλάμας πρὸς κατάταξιν αὐτῶν εἰς τὸ διοργανιζόμενον τακτικὸν σῶμα.

Ὁ δὲ Παλέσσας, ἅμα τῇ ἀφίξει, περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου, εἰς Καλάμας τοῦ προειρημένου πλοίου καὶ ἀποβιβάσει τῶν ἐν αὐτῷ εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἤρχισεν, ὡς παρηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου, νὰ διοργανίζῃ τακτικὸν σῶμα, κατατάττων ἐθελοντὰς, ἐνδύων αὐτοὺς μὲ ἱματίδιον τσόχινον, πανταλόνιον πάνινον καὶ πῖλον, ἐν εἴδει σκούφιας, μετὰ ἐθνοσήμου τριχρόου, καὶ ὁπλίζων μὲ λογχοφόρον τουφέκιον καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀποσκευήν, ἁπάντων ἐκ μελανοῦ χρώματος· ἑπομένως διὰ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐλθόντων φιλελλήνων ἐξήσκει αὐτοὺς εἰς τὰ γαλλικὰ πεζικὰ γυμνάσια. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐλθόντων καὶ τῶν παρὰ τοῦ Ὑψηλάντου σταλέντων πρὸς αὐτὸν ἐθελοντῶν, ἐσχημάτισε τρεῖς πεζικοὺς λόχους, ὧν ἑκάστου ἡ δύναμις συνέκειτο ἐξ ἑκατὸν περίπου ἀνδρῶν μετὰ τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τούτους βαθμοφόρων. Καὶ οὗτος μὲν ὁ Παλέσσας ὀνομασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου συνταγματάρχης, ἐγένετο διοικητὴς τοῦ ἡμιτάγματος τούτου, ὁ δὲ Κουβερνάτης, ταγματάρχης καὶ ὑποδιοικητής. Πρὸς δὲ, κατὰ πρότασιν τοῦ Παλέσσα ὠνόμασεν ὁ Ὑψηλάντης τοὺς εἰς τοὺς λόχους ἀναγκαίους ἀξιωματικοὺς, ἤτοι λοχαγοὺς, ὑπολοχαγοὺς καὶ ἀνθυπολοχαγούς. Ὡρίσθη δὲ καὶ μηνιαῖος μισθὸς εἰς τὸ σῶμα τοῦτο, διὰ μὲν τὸν στρατιώτην γρόσια ἢ δραχμαὶ πέντε, τὸν ὑπαξιωματικὸν 8, τὸν ἀνθυπολοχαγὸν 30, τὸν ὑπολοχαγὸν 40, καὶ τὸν λοχαγὸν 50, κτλ.

Οὕτω κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὠργανίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου τακτικὸν σῶμα, ἐκπαιδευόμενον καὶ πειθαρχούμενον καθ' ἑκάστην, εἰ καὶ ἔλειπον τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἐπιτήδεια· χάρις ὅμως τῶν πολιτῶν τῶν Καλαμῶν ἐτρέφετο καὶ κατέλυεν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν 23 τοῦ προσεχοῦς Αὐγούστου παρέπλεε τὰ παράλια τῆς Μεσσηνίας ὁ ὀθωμανικὸς στόλος, ἀπειλῶν ν' ἀποβιβάσῃ στρατὸν εἰς Καλάμας πρὸς βοήθειαν τῶν ἐν Τριπόλει ἀποκλεισθέντων Τούρκων, οἱ δὲ ἐκεῖ πολῖται ὀλίγοι ὄντες κατετρόμαξαν, τὸ ἀρτίως ὀργανισθὲν τακτικὸν σῶμα, συγκείμενον ἐκ 300 ἀνδρῶν, ἐτάχθη παρὰ τοῦ συνταγματάρχου Παλέσσα εἰς τὴν παραλίαν ἐφ' ἑνὸς ζυγοῦ, ἕτοιμον ν' ἀντικρούσῃ πᾶσαν ἀπόπειραν ἀποβιβάσεως τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Οἱ ἐν τοῖς πλοίοις Γενίτσαροι, ἰδόντες παρατεταγμένον τακτικὸν στράτευμα, ἠχούντων τῶν σαλπίγγων καὶ τυμπάνων αὐτοῦ, καὶ ἀγνοοῦντες τὰ διατρέχοντα, ἤτοι ὁποῖος στρατὸς ἦτο οὗτος, κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου, μὴ θέλοντες ν' ἀποβῶσιν· ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐχθρικὸς στόλος διῆλθεν ἐκεῖθεν ἐν ἀπραξίᾳ. Ἡ μικρὰ αὕτη πρᾶξις τοῦ τακτικοῦ σώματος ἐπροξένησε χαρὰν καὶ προθυμίαν εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, συνέτεινε δὲ πολὺ καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν παρὰ τοῖς πολίταις, καταταξομένοις εἰς αὐτὸ, ὅπερ καὶ ἐκάλουν σῶμα τῶν Μαυροφόρων, ἕνεκα τῆς μελανῆς ἐνδυμασίας του.

Ἐξασκουμένου καὶ αὐξανομένου καθεκάστην τοῦ τακτικοῦ τούτου σώματος ἐν Καλάμαις, ὁ Ὑψηλάντης, συμβιβασθεὶς διὰ τοῦ ἀρχιερέως Π. Πατρῶν μετὰ τῶν προὐχόντων τῆς Πελοποννήσου, ἠγωνίζετο καὶ οὗτος, ὡς ἀρχηγός· διότι παρὰ πάντων ἐτιμᾶτο ὡς τοιοῦτος εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἔχῃ παρ' αὐτῷ καὶ στρατὸν πειθαρχοῦντα, διότι οἱ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ ἐνασχολούμενοι Ἕλληνες δὲν ἦσαν εἰμὴ ὄχλος, καὶ μάλιστα κακῶς ὡπλισμένοι, ἔνιοι δὲ ἄοπλοι, διέταξε περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου τὸν συνταγματάρχην Παλέσσαν νὰ προσλάβῃ τὸ τακτικὸν σῶμα καὶ νὰ προσέλθῃ παρ' αὐτῷ εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην· ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν ὁ Παλέσσας ἐλθὼν καὶ τοποθετηθεὶς ἀπέναντι τῆς πύλης τοῦ Δεονταρίου. Ἐνταῦθα καθεκάστην τὸ σῶμα ἤρχετο εἰς συμπλοκὰς πρὸς τοὺς πολιορκουμένους Τούρκους, οὓς πάντοτε ἐπιτυχῶς ἀπέκρουε καὶ κατεδίωκε μέχρι τῶν τειχῶν αὐτῆς.

Ἐν τῇ πολιορκίᾳ ταύτῃ ὑπῆρχε καὶ μικρὸν πυροβολικὸν σῶμα μετὰ δύο ὀρεινῶν πυροβόλων ὑπὸ τὸν φιλέλληνα Γάλλον Βουτιὲ, ἐλθόντα μετὰ τινων φιλελλήνων καὶ Ἑλλήνων ἐκ Μασσαλίας, ὀνομασθέντα δ' ἐκεῖ συνταγματάρχην· τὸ μικρὸν πυροβολικὸν τοῦτο συνέπραττε μετὰ τοῦ τακτικοῦ σώματος.

Μετὰ δέκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ τακτικοῦ σώματος εἰς Τρίπολιν, ἀνηγγέλθη εἰς τὸ ἐκεῖ στρατόπεδον ὅτι ὁ ἐμφανισθεὶς εἰς Καλάμας τουρκικὸς στόλος παραπλέων τὴν Ἀχαΐαν εἰσῆλθεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἐπαπειλῶν τὰ παράλια αὐτοῦ. Ὁ Ὑψηλάντης, καθὸ νομίζων ἑαυτὸν ἀρχηγὸν τῆς Πελοποννήσου, προσεκάλεσε πολλοὺς τῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ ὁπλαρχηγῶν νὰ δράμωσι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς σωμάτων πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐκεῖ ἐπαπειλουμένων παραλίων χωρῶν. Ἀλλ' οὐδεὶς ὑπήκουσεν αὐτῷ· διότι ἅπαντες οἱ πολιορκοῦντες τὴν πόλιν ταύτην Ἕλληνες, περιμένοντες τὴν ὅσον οὔπω ἅλωσιν αὐτῆς, δὲν ἤθελον ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐξ αὐτῆς, στερούμενοι τῶν προσδοκωμένων πλουσίων λαφύρων, ὥστε καὶ εἴ τις τῶν ἐ-

κεῖ ὁπλαρχηγῶν ἤθελε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Ὑψηλάντου, οὐδεὶς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀπεμακρύνετο τῆς θέσεως ταύτης, ἀκολουθῶν τὸν καπιτάνον του· καθόσον καὶ φόβος ἐπρόκειτο μὴ οἱ Λάκωνες (Μανιᾶται), οἵτινες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνήχθησαν ἐκεῖ πρὸς λαφυραγωγίαν, διαρπάσωσι τὴν πόλιν, ὅπως καὶ ἐγένετο μετ' οὐ πολύ. Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, φροντίζων μόνον περὶ τῆς προόδου τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐκ τῶν προσβολῶν τοῦ ἐχθροῦ, προσλαβὼν τὸ τακτικὸν σῶμα καὶ πεντακοσίους ἄνδρας, οὓς ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ὑπὸ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ Πάνον καὶ Γενναῖον, ἀνεχώρησε καὶ ἀπήρχετο εἰς Αἴγιον, ἔνθα ὁ τουρκικὸς στόλος ἐφαίνετο ὅτι ἀπεπειρᾶτο ν' ἀποβιβάσῃ στρατόν. Τὸ δὲ μικρὸν τοῦτο τακτικὸν σῶμα κατὰ τὴν δεινὴν περίστασιν ταύτην ἔδειξεν, ἐμπνεόμενον ὑπὸ πειθαρχίας καὶ πατριωτισμοῦ, κατὰ πόσον ἐσέβετο καὶ ἐξετέλει τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του· διότι ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου γογγυσμοῦ καὶ ἀντιλογίας, καταφρονήσαν τὰς ἐκ τῆς ἁλώσεως τῆς πολιορκουμένης πόλεως προσδοκωμένας ὠφελείας, ἠκολούθησε τὸν ἀρχηγόν του.

Ἀπερχόμενος ὁ Ὑψηλάντης εἰς Αἴγιον μετὰ τοῦ σώματος, πληροφορηθεὶς δὲ καθ' ὁδὸν, ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Σικυῶνος Βασιλικὰ, ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος, ἀντὶ τῆς ἀποβιβάσεως στρατοῦ εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἐπυρπόλησε τὰ ἐν Γαλαξειδίῳ ἐλλιμενιζόμενα ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐστράφη μετὰ τοῦ τακτικοῦ σώματος εἰς Τρίπολιν. Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἅλωσις τῆς πόλεως ταύτης, γενομένη τῇ 23 Σεπτεμβρίου 1821, ὡς καὶ ἡ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει γενομένη σφαγὴ τῶν Τούρκων ἐναντίον τῆς συνομολογηθείσης περὶ παραδόσεως αὐτῶν συμβάσεως.

Αἱ ἀγγελίαι αὗται τοσοῦτον κατετάραξαν αὐτὸν, ὡς ἄνδρα γενναῖον καὶ φιλάνθρωπον, καὶ γνωρίζοντα ὁποίαν θλιβερὰν ἐντύπωσιν ἤθελον προξενήσει ταῦτα καθ' ἅπαντα τὸν πολιτισμένον κόσμον, ὥστε ἀπεράσισε νὰ μεταβῇ μετὰ τοῦ τακτικοῦ σώματος εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ ἐν Τριπόλει στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου, λαβόντες γνῶσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης τοῦ Ὑψηλάντου καὶ μὴ θέλοντες τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς πατρίδος των, διότι ὅλος ὁ λαὸς τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἰδίως οἱ φέροντες τὰ ὅπλα ἀρχηγοί τε καὶ στρατιῶται, ἠγάπων καὶ ἐτέβοντο αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἐπιτροπὴν ἐξ ἐπισήμων ἀνδρῶν, δικαιολογούμενοι ὅτι τὰ ἐν τῇ ἁλώσει τῆς Τριπόλεως ἦσαν τυχαῖα συμβάντα ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν ἐκεῖ στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, ἰδίως δὲ ἀπέδιδον ταῦτα πάντα εἰς τὴν πρὸς λαφυραγωγίαν ἀνέκαθεν τάσιν τῶν Μανιατῶν· πρὸς δὲ ὑπέσχοντο, ὅτι μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Τρίπολιν ἤθελον δώσει καὶ μέρος τῶν λαφύρων τῆς πόλεως εἰς τὸ ὑπ' αὐτὸν τακτικὸν σῶμα.

Ὁ Ὑψηλάντης, ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς, εὔπιστος καὶ ἀδυνάτου χαρακτῆρος, μὴ θέλων δὲ νὰ δυσαρεστήσῃ τινὰ, πολὺ μᾶλλον δὲ νὰ λυπήσῃ τοὺς ἱκετεύοντας αὐτὸν, ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ τακτικοῦ σώματος εἰς Τρίπολιν. Ἀλλὰ μάτην αἱ περὶ τούτου ὑποσχέσεις αὐτῶν· τὸ τακτικὸν σῶμα εἰσελθὸν εἰς Τρίπολιν δὲν εὗρεν εἰμὴ τὰ θύματα τῶν σφαγῶν καὶ τῆς λεηλασίας· τὰ πάντα εἶχον διαρπαγῆ, ὥστε οὐδὲ τακτικὴν τροφὴν ἐλάμβανεν. Εἰ καὶ ὁ δυστυχὴς συνταγματάρχης Παλέσσας διεμαρτύρετο κατὰ τῆς ἀκηδείας ταύτης τῶν ἐν Τριπόλει ἀρχόντων, οὐδεὶς ἔδιδεν ἀκρόασιν εἰς τὰ περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ παράπονα. Ἕνεκα τούτου οἱ ὑπ' αὐτὸν στρατιῶται καθεκάστην ἐλειποτάκτουν.

Ὁ δὲ Ὑψηλάντης, ἐπιθυμῶν τὴν συντήρησιν τοῦ τακτικοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου τὴν παραλυσίαν προέβλεπεν ἂν τοῦτο διέμενεν εἰσέτι ἐν Τριπόλει, ἐλθὼν δὲ καὶ εἰς νέας ἔριδας μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, διαφωνούντων πρὸς τοὺς στρατιωτικοὺς λίαν συμπαθοῦντας πρὸς αὐτὸν, συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ λοιπῶν ὁπλαρχηγῶν, προσέλαβε τὸ τακτικὸν σῶμα καὶ ἦλθεν εἰς Ἄργος. Ἐνταῦθα ἀπεφασίσθη ἡ ἐξ ἐφόδου ἅλωσις τοῦ Ναυπλίου· προηγουμένως ὅμως συνεφωνήθη μετὰ ὑδραϊκῶν πλοίων, ὅπως ἔλθωσι πρῶτον ταῦτα ἀπὸ πρωΐας καὶ προσβάλωσι διὰ σφοδροῦ πυροβολισμοῦ τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον καὶ τὸ Ναύπλιον, καὶ ἀποβιβάσωσι τοὺς ἐν αὐτοῖς στρατιώτας ὑπὸ τὸν Γενναῖον καὶ Κυριακούλην, εἶτα τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα νὰ ἐξορμήσωσι κατὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ Παλαμηδίου. Ὡς ἡμέρα τοῦ πραξικοπήματος ὡρίσθη ἡ 4 Δεκεμβρίου. Ἀρ' ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ταύτης δύο λόχοι ἐκ τοῦ τακτικοῦ σώματος ὑπὸ τὸν ταγματάρχην Κουβερνάτην, λαβόντες κλίμακας ἐνέδρευον ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Ναυπλίου, πρὸς δεξιὰ τῆς πύλης τῆς ξηρᾶς ἀπέναντι τῆς πρὸς τὸ Παλαμήδιον ἀναβάθρας, ὑπὸ τὸν προμαχῶνα τὸν καλούμενον τουρκιστὶ *Κιουπτάμπια*, ὁ δὲ τρίτος λόχος, ὑπὸ τὰ πρὸς ἀνατολὰς τείχη τοῦ Παλαμηδίου. Κατὰ τὴν ἔφοδον ταύτην τὸ τακτικὸν σῶμα συνωδεύετο καὶ ὑπὸ τῶν ἀτάκτων στρατευμάτων. Ἀλλ' ἐνῷ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃ ὁ διὰ θαλάσσης πυροβολισμὸς ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πλοίων, ἐγένετο ἡμέρα, τὰ δὲ πλοῖα δὲν εἶχον ἐμφανισθῆ ἕνεκα τοῦ πνέοντος ἐναντίου πρὸς τοῦτο ἀνέμου. Οὕτω τὰ ἐκεῖ ἑδρεύοντα ἑλληνικὰ στρατεύματα φωραθέντα προσεβλήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ φρουρίου Τούρκων, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ πυροβολικοῦ αὐτοῦ· διὸ διετάχθη ἡ ὑποχώρησις.

Εὐθὺς οἱ Τοῦρκοι ἐξῆλθον πρὸς καταδίωξιν

τῶν Ἑλλήνων· μόνον δὲ τὸ τακτικὸν σῶμα βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ Νικηταρᾶ καὶ Ἰατράκου ἀντέστη, καὶ συνῆψε μάχην διαρκέσασαν ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, ἐν ᾗ, κατὰ τὸν Φιλήμονα γράψαντα λεπτομερῶς περὶ τούτου, ἔπεσον πεντήκοντα ἄνδρες, ὧν οἱ πλεῖστοι τακτικαὶ καὶ φιλέλληνες, ἐξ ὧν καὶ ὁ Γερμανίας λοχαγὸς Αἰνζίνγ, κηδευθεὶς λαμπρῶς ἐν Ἄργει τῇ ἐπιούσῃ, ὁ δὲ ὑποδιοικητὴς τοῦ σώματος ταγματάρχης Κουβερνάτης ἐπληγώθη. Τὸ δὲ τακτικὸν σῶμα ἀνεδείχθη καὶ ἤδη θαρραλέον καὶ καρτερόν.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην κατὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου ἀπόπειραν, ὁ Ὑψηλάντης ἐπανήγαγε τὸ τακτικὸν σῶμα μετὰ τῶν πληγωμένων αὐτοῦ εἰς Ἄργος ἵν' ἀναλάβῃ, ἀναπαυόμενον ἐπὶ μικρόν. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, ἐπειδὴ ἀνηγγέλθη αὐτῷ ὅτι ὁ Ἀκροκόρινθος πολιορκούμενος στενῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσεγγίζει νὰ παραδοθῇ ἕνεκα τῆς πείνης, οἱ δὲ πολιορκούμενοι Τοῦρκοι, ὡς καὶ οἱ ἐκεῖ πρόκριτοι Ἕλληνες, προσεκάλουν αὐτὸν ὅπως συνθηκολογήσωσιν, ἵνα μὴ συμβῶσι καὶ ἐκεῖ τὰ ἐν Τριπόλει διαδραματισθέντα, ὁ Ὑψηλάντης ἐγκαταλείψας τοὺς πληγωμένους εἰς Ἄργος πρὸς θεραπείαν, καὶ προσλαβὼν τὸ τακτικὸν σῶμα, εἰ καὶ λίαν ἐξησθενισμένον καὶ τοῦτο, μάλιστα ἀριθμητικῶς, κατεσπευσμένως ἦλθεν εἰς Κόρινθον, καὶ συνωμολόγησε μετὰ τῶν πολιορκουμένων Τούρκων τὴν περὶ τούτου σύμβασιν, ἐγγυωμένην τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν, καὶ τὴν διὰ εὐρωπαϊκῶν πλοίων ἀναχώρησιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος· ἕνα δὲ λόχον τοῦ τακτικοῦ σώματος διώρισε φρουρὰν εἰς τὴν πύλην τοῦ φρουρίου πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν 14 Ἰανουαρίου 1822, καθ' ἣν ἡμέραν ἐξῆλθον οἱ πολιορκούμενοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ ὧδευον πρὸς τὰ ἐλλιμενισμένα εἰς Λουτράκιον πλοῖα ἵνα ἐπιβιβασθῶσιν, ἐπειδὴ ὁ Ὑψηλάντης κατέκειτο ἀσθενὴς πυρέσσων καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ παρασταθῇ πρὸς ἀσφαλῆ ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως, οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν ἀόπλων Τούρκων κατέσφαξαν μὲν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, πολλὰς δὲ γυναῖκας καὶ παιδία ἠχμαλώτισαν, οἱ δὲ διασωθέντες ἐπιβιβασθέντες εἰς τὰ πλοῖα ἀνεχώρησαν. Ὁ Ὑψηλάντης ἕνεκα τῶν συμβαινουσῶν τούτων ἀταξιῶν καὶ ἄλλων πολιτικῶν λόγων, ὡς μὴ συμβιβαζόμενος μετὰ τῶν πολιτικῶν προκρίτων τῆς Πελοποννήσου, ἀνεχώρησε μετὰ μόνου τοῦ ἐπιτελείου του καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας πρὸς συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ὀδυσσέως.

Τὸ δὲ τακτικὸν σῶμα, ὅπερ παρέλυε καθεκάστην ἕνεκα τῆς στερήσεως τῶν πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἐπιτηδείων, τῶν ἀπωλειῶν καὶ κακοπαθειῶν ἃς ὑπέστη ἐν ταῖς μάχαις, τῆς περιστοιχιζούσης αὐτὸ διαφθορᾶς καὶ ἀκολασίας τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν ἀτάκτων στρατευμάτων, καὶ ἰδίως ἕνεκα τῆς ἐγκαταλείψεως αὐτοῦ παρὰ τοῦ γεννήτορος, οὕτως εἰπεῖν, καὶ προστάτου αὐτοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ὁ διορισθεὶς πρόεδρος τῆς συστηθείσης κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐλθούσης εἰς Κόρινθον, δὲν προελάμβανε τὸν παντελῆ διαμελισμὸν καὶ τὸν μετὰ ταῦτα διοργανισμὸν καὶ αὔξησιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ διοικητὴς αὐτοῦ συνταγματάρχης Παλέσσας, βλέπων τὴν δυστυχίαν τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος καὶ μὴ δυνάμενος νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἰδίαν πατρίδα Κρήτην, ὡς καταγόμενος ἐξ αὐτῆς, προσλαβὼν πολλοὺς ἐκ τοῦ σώματος τούτου ἀπῆλθεν ἐκεῖσε, ἔνθα καὶ ἐφονεύθη τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του ἔν τινι μάχῃ.

Οὕτως ἔληξεν ἡ πρώτη περίοδος τοῦ τακτικοῦ σώματος κατὰ τὸ 1821, ὅπερ ἔτος διῆλθεν ἔνδοξον καὶ ἔθηκε τὰς πρώτας βάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως· διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἅπασα σχεδὸν ἡ Πελοπόννησος, τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἅπασαι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Κρήτης, ἦσαν ἐλεύθεραι καὶ ἠγωνίζοντο πρὸς φερέωσιν τῆς ἀνεξαρτησίας των, ἣν ἐκήρυξαν ἐν τῇ ἐν Ἐπιδαύρῳ Συνελεύσει καὶ διώρισαν κεντρικὴν Κυβέρνησιν.[1]

ΠΩΣ ΤΡΩΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΛΑΟΙ

Ἐράνισμα ὑπὸ **

«Εἰπέ μοι τί τρώγεις καὶ θὰ σοὶ εἰπῶ τίς εἶ.» Ἰδοὺ ἀπόφθεγμα, περιέχον ἀναλλοίωτον ἀλήθειαν, διότι τῷ ὄντι δύναταί τις μετὰ βεβαιότητος ν' ἀποφανθῇ, ὅτι ἐν τῶν ἀλανθάστων γνωρισμάτων, δι' ὧν καταδείκνυται ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ διακρίνεται ἡ ἐθνικότης ἑνὸς ἑκάστου λαοῦ, εἶναι ὁ τρόπος καθ' ὃν τρώγει.

Καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προσεγγίζει εἰς τὴν ἀγρίαν κατάστασιν, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὁ τρόπος τοῦ τρώγειν αὐτοῦ προσεγγίζει πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν τὰ ζῶα τρώγουσιν. Ὅπως ταῦτα, οὕτω καὶ ἐκεῖνος τρώγει μετ' ἀδηφάγου ἀπληστίας, οὐδὲν ἄλλο ἐπιζητῶν ἐν τῇ τροφῇ ἢ τὴν καταστολὴν τῆς πείνης του. Ἄλλως τε δὲ μόνη ἡ πεῖνα ἐξεγείρει αὐτὸν ἐκ τῆς ἀναισθησίας του καὶ ὠθεῖ πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς. Πρὸς τοῦτο πάλιν δύο μόνον μέσα κατέχει, τὴν θήραν καὶ τὴν ἁλιείαν. Πλὴν ἐπειδὴ καὶ ἡ θήρα καὶ ἡ ἁλιεία ὑπόκεινται εἰς τὰς μεταλλαγὰς τῶν διαφόρων ὡρῶν τοῦ ἔτους καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τοῦ ἀνέμου, καθὼς καὶ ἐκ πλείστων ὅσων παρομοίων περιστάσεων, ἕπεται ἀναγκαίως, ὅτι ὁ ἄγριος τρώγει κατὰ τύχην, ὁσάκις δηλαδὴ εὕρῃ τροφὴν, καὶ

1. Ἱστ. τοῦ τακτικοῦ στρ. τῆς Ἑλλ. ὑπὸ Χ. Σ. Βυζαντίου.

δὲν δύναται νὰ θέσῃ τάξιν καὶ κανονικότητα εἰς τὰ γεύματά του.

Ἡ τάξις περὶ τὰ γεύματα εἶναι τὸ πρῶτον σύμπτωμα τοῦ πολιτισμοῦ, διότι ἀριδήλως ἡ τάξις προϋποθέτει ἁρμονίαν ἐν τῇ ὅλῃ ὑπάρξει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἑπομένως καὶ ὑπολογισμὸν ἐσκεμμένον. Καὶ ἐμφανίζεται μὲν τὸ πρῶτον ἡ κανονικότης αὕτη περὶ τὴν λῆψιν τῆς τροφῆς παρὰ τοῖς νομάσι λαοῖς, παρ' οἷς αὐτὸς ὁ πλάνης βίος ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του γεννᾷ κατ' ἀνάγκην ἕξεις περιοδικάς, φέρ' εἰπεῖν ἕνεκα τῆς, ἔστω καὶ προσωρινῆς, ἀναζητήσεως βοσκῶν διὰ τὰ κτήνη, ἕνεκα τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀμέλγειν ταῦτα καθ' ὡρισμένας ὥρας κτλ. Ἔτι μᾶλλον ὅμως καταφανὴς γίνεται ἡ κανονικότης αὕτη παρὰ τοῖς γεωργικοῖς λαοῖς, καὶ καθόλου εἰπεῖν καθόσον αὐξάνει ὁ πολιτισμός, τὸ τρώγειν καθ' ὡρισμένας ὥρας εἶναι πλέον κοινωνικὴ ἀνάγκη, καθόσον οἱ ἄνθρωποι, ἀπησχολημένοι ὄντες εἰς ἐργασίας εἴτε διανοητικὰς εἴτε ὑλικάς, εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ διαῤῥυθμίζωσι τὸν χρόνον αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ συμβιβάζωσι τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἔργου των πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὀρέξεώς των.

Οἱ Ἰνδοὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς τρώγουσι συνήθως δὶς τῆς ἡμέρας, τὴν πρωΐαν λιτότερον καὶ τὸ ἑσπέρας ἀφθονώτερον. Ἡ τροφὴ αὐτῶν συνίσταται ἐκ κρεάτων ἑβρασμένων, ἐκ πλακούντων ἐξ ἀραβοσίτου καὶ, τοῦθ' ὅπερ ὅμως θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς ὡς πολυτέλεια, ἐκ κυνῶν ἑψημένων μετὰ πόλτου (purée) ἐκ κυάμων. Πλὴν ἐπειδὴ εἰς πάσας καθόλου τὰς πράξεις των ἄγονται μᾶλλον ὑπὸ ὁρμῆς τινὸς παρὰ ὑπὸ τῆς λογικῆς, οὐδέποτε προνοοῦσι περὶ τῆς αὔριον· διὰ τοῦτο κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀφθονίας τρώγουσι κατὰ κόρον, φίλοι καὶ γείτονες προσκαλοῦνται ἀμοιβαίως, καὶ αὐταὶ δὲ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ νεάνιδες, αἱ ὁποῖαι συνήθως δὲν τρώγουσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, συμμετέχουσι τῶν ἐκτάκτων αὐτῶν συνεστιάσεων. Τὴν κατάχρησιν ὅμως ταύτην παρακολουθεῖ κατ' ἀνάγκην ἡ παντελὴς ἔλλειψις τροφῆς, τὴν ὁποίαν πάλιν ὑπομένουσι μετὰ ῳϊκῆς ἀπαθείας, τότε δὲ λαμβάνουσι τροφὴν μόνον ἅπαξ, καὶ δύναταί τις πολλάκις νὰ ἰδῇ αὐτοὺς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐν εὐθυμίᾳ κατακλινομένους καὶ ὅμως κενὸν ἔχοντας τὸν στόμαχον.

Οἱ διάφοροι λαοὶ τῆς Ἀφρικῆς, οἵτινες πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, τρώγουσιν ἐπίσης καθ' ὡρισμένας ὥρας. Ἐν Ἄκρᾳ (Συρία), ἐν Σιέῤῥᾳ-Λεόνῃ, ἐν Δοάγκῳ (Ἀφρικὴ) γίνονται δύο μεγάλα γεύματα, τὸ μὲν πρὸ μεσημβρίας μεταξὺ τῆς δεκάτης καὶ τῆς ἑνδεκάτης, τὸ δὲ περὶ τὰς ἓξ ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Οἱ κάτοικοι τῆς Σενεγαμβίας (Ἀφρικὴ) τρώγουσι τρὶς τῆς ἡμέρας, τὴν πρωΐαν ἅμα τῇ ἐγέρσει, τὴν μεσημβρίαν καὶ τῇ ἑνδεκάτῃ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας.

Οἱ μαῦροι τῆς Κούβας ἐγειρόμενοι ὅταν ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος, ἄρχονται πάραυτα τῆς ἐργασίας των, καὶ τὴν μὲν ὀγδόην ὥραν προγευματίζουσι, τὴν μεσημβρίαν γευματίζουσι καὶ τὴν ἕκτην δειπνοῦσιν, ὁπότε τελοῦσι καὶ τὸ κυριώτερον αὐτῶν γεῦμα.

Κατὰ τὸν μεσαιῶνα γενικὴ χρῆσις εἶχε καθιερώσει διὰ μὲν τὸ γεῦμα τὴν ἑνδεκάτην ὥραν τῆς πρωΐας, διὰ δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ἕκτην μετὰ μεσημβρίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως τὸ μὲν γεῦμα κατήντησε νὰ γίνεται τὴν μεσημβρίαν, ἢ καὶ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν ὥραν, τὸ δὲ δεῖπνον τὴν ὀγδόην. Ἐν ταῖς ναυτικαῖς πόλεσι τῆς Γερμανίας, καθὼς καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου, αἱ πλούσιαι τάξεις προγευματίζουσι μὲν τὴν δεκάτην τῆς πρωΐας καὶ γευματίζουσι τὴν τετάρτην μετὰ μεσημβρίαν. Ἐν Ῥωσσίᾳ οἱ πλούσιοι τρέφονται κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον καὶ κατὰ τὰς ἐν Παρισίοις ὡρισμένας ὥρας, οἱ δὲ Ῥῶσσοι οἱ ἀκολουθοῦντες τὰ ἐπιτόπια ἔθιμα περιορίζονται εἰς δύο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δαψιλῆ γεύματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως προσθέτουσι καὶ ἀναρίθμητα κύπελλα τεΐου. Ἐν Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ, ἰδίως ὅμως ἐν Σουηδίᾳ, τὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας γεύματα εἶναι ἀληθῶς πολυάριθμα. Ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι θὰ πίωσι μόνον καφὲν, ἢ ὅτι ἁπλῶς θὰ προγευματίσωσιν, ἢ θὰ γευματίσωσιν, ἢ θὰ φάγωσι τὸ δειλινὸν ἢ θὰ δειπνήσωσι, κάθηνται παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ ἑστιατορίου πεντάκις ἢ καὶ ἑξάκις τῆς ἡμέρας, ἅμα δηλαδὴ τῇ ἐγέρσει των, εἶτα τὴν δεκάτην ἢ ἑνδεκάτην τῆς πρωΐας, τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν, τὴν τετάρτην, τὴν ἕκτην καὶ τὴν ἐνάτην. Αὐτὸ τοῦτο περίπου συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς Δανοῖς, οἵτινες ὅμως καὶ πλειότερον μὲν τρώγουσιν ἀλλὰ καὶ πλειότερον πίνουσι, πλὴν τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὴν παρ' αὐτοῖς σχεδὸν παντελῆ ἔλλειψιν μεθύσων. Ἅπαξ μόνον συνήντησα ἑσπέραν τινὰ ἐν Κοπεναγῇ κατά τινα ὁδὸν ἀπόκεντρον μέθυσόν τινα, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἦν γερμανός, οἱ δὲ παῖδες τῶν τριόδων παρηκολούθουν αὐτὸν ὡς περίεργόν τι θηρίον διὰ τῶν συριγμῶν των.

Ἐν Κίνᾳ οἱ πτωχότεροι ἀστοὶ προγευματίζουσι μὲν τὴν ἑνάτην πρωϊνὴν ὥραν, δειπνοῦσι δὲ τὴν πέμπτην ἢ ἕκτην μετὰ μεσημβρίαν, ὁπότε καὶ αἱ ἀνώτεραι τάξεις παραθέτουσι τὸ κυριώτερον αὐτῶν γεῦμα. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Σῖναι ἐγείρονται τὴν πρωΐαν λίαν ἐνωρὶς, αἱ δὲ ὁδοὶ τοῦ Πεκίνου εἰσὶ πλήρεις ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς τετάρτης πρωϊνῆς ὥρας κατὰ τὸ θέρος καὶ ἀπὸ τῆς ἕκτης κατὰ τὸν χειμῶνα· διὰ τοῦτο ὅμως καὶ τὴν ἑνάτην ἤδη ὥραν τῆς ἑσπέρας εἰσὶ πάντες κατακεκλιμένοι.

Καθ' ὅλην τὴν ἀπωτέρω ἀνατολὴν τὸ κυριώτερον γεῦμα παρατίθεται κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· οὕτω φέρ' εἰπεῖν παρὰ τοῖς Ἄραψι, τοῖς τε νομάσι καὶ τοῖς ἐγκαθεσταμένοις, καθὼς καὶ παρὰ τοῖς Πέρσαις. Προέρχεται δὲ τοῦτο καὶ διότι αἱ ἕξεις τοῦ πατριαρχικοῦ βίου τὸ ἐπιτάττουσι, κυρίως ὅμως διότι ὁ μὲν ἥλιος ἐν ταῖς χώραις αὐταῖς εἶναι καυστικὸς καὶ ἐκνευρίζει τὸν ἄνθρωπον, ἡ δὲ δρόσος τοὐναντίον τῆς ἑσπέρας ἐνῷ ἀρ' ἑνὸς διεγείρει τὴν ὄρεξιν, καθιστᾷ ἑνταυτῷ καὶ τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῆς ἔτι μᾶλλον εὐάρεστον. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἑβραῖοι τὸ ἑσπέρας παρέθετον τὸ κύριον αὐτῶν γεῦμα, ἀρκούμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἡμέρας εἰς ἐλαφρόν τι προγεῦμα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐθεώρουν ὡς πρᾶξιν ἐπαινετὴν τὸ νὰ μὴ λάβῃ τις οὐδεμίαν τροφὴν πρὸ τῆς πρωϊνῆς προσευχῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔτρωγον ἀφθόνως τρὶς τῆς ἡμέρας, τὴν πρωΐαν δηλονότι, τὴν μεσημβρίαν καὶ τὸ ἑσπέρας. Πλὴν ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ γεύματος καὶ τοῦ δείπνου χρονικὸν διάστημα ἦν μακρὸν, διέκοπτον αὐτὸ πολλάκις δι' εἴδους τινὸς δειλινοῦ, *ἑσπερίσματος* καλουμένου, διὰ τοῦτο δὲ ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Φιλήμων, «τροφαῖς ἐχρῶντο οἱ παλαιοὶ ἀκρατίσματι, ἀρίστῳ, ἑσπερίσματι, δείπνῳ.» Τέλος καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν τῶν Ἑλλήνων ἠκολούθουν μεταγενέστερον τακτικήν· ἀρχικῶς δὲ τὸ μὲν πρόγευμα αὐτῶν, prandium καλούμενον, παρετίθετο περὶ τὴν μεσημβρίαν, τὸ δὲ δεῖπνον, coena καλούμενον, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου· ὅτε ὅμως ἀποκτήσαντες πλοῦτον, συναπέκτησαν καὶ ἕξεις τρυφηλὰς καὶ ηὔξησαν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐδεσμάτων, τὸ δεῖπνον αὐτῶν, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ κυριώτερον αὐτῶν γεῦμα, παρετίθετο ἐνωρίτερον, ἀπὸ τῆς τετάρτης δηλαδὴ ἢ καὶ τῆς τρίτης μετὰ μεσημβρίαν ὥρας.

Οἱ λαοὶ οἱ μετὰ τὴν περίοδον τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων περιελθόντες εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν εὐημερίαν ταχέως ἐγκαταλιμπάνουσι καὶ τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν λιτότητα. Τρώγουσι συχνότερον, τὰ δὲ ἄλλοτε ἁπλᾶ αὐτῶν γεύματα διαδέχονται πολυτελῆ συμπόσια καὶ εὐωχίαι. Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἔτρωγον καθήμενοι, ὁ δὲ πολίτης τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐγευμάτιζε μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἐν ἐνδοτέρῳ τινὶ θαλάμῳ τῆς οἰκίας ἐπὶ θρονίων ἢ καθισμάτων περὶ τὴν τράπεζαν. Αὐτὸ τοῦτο συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς Ἰουδαίοις. Μικρὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον εἰσήχθη παρά τε τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ἔθος τοῦ τρώγειν αὐτοὺς ἡμικατακεκλιμένους. Οἱ Ἕλληνες μάλιστα, θεωροῦντες, ὅτι τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ τέως ἔτρωγον ἦν στενὸν πλέον τοῦ δέοντος, ἐξέλεγον διὰ τὰ γεύματά των εἰς τὸ ἐμπρόσθιον μέρος τῆς οἰκίας εὐρεῖαν τινὰ αἴθουσαν, ἣν καὶ ἐκόσμουν διὰ πολυτίμων ταπήτων καὶ ἀνθέων καὶ ἐν ᾗ ἔκαιον εὐωδέστατα ἀρώματα. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὑπερτέρουν πάντας τοὺς λοιποὺς λαοὺς ὡς πρὸς τὰ παρατιθέμενα ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐδέσματα, καὶ ἀπὸ αὐτῶν δὲ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Δημοκρατίας ἐθυσίαζον πρὸς τοῦτο μυθώδη ποσά· οὕτως ὁ διαβόητος τραγικὸς ἠθοποιὸς Αἴσωπος κατεσπατάλησεν εἰς γεύματα ἅπασαν τὴν περιουσίαν του, παρέθετεν ὅμως τοῖς ξένοις αὐτοῦ τὰ περιεργότατα, ἀλλὰ καὶ δαπανηρότατα ἐδέσματα, φέρ' εἰπεῖν γλώσσας ἀηδόνων καὶ καρδίας ψιττακῶν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ καὶ μόνον τὸ ἔθος τοῦ τρώγειν τοὺς συνδαιτυμόνας ἡμικατακεκλιμένους ἀρκεῖ, ὅπως καταδείξῃ τὴν εἰς τὰ ἤθη ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς δὲν εἶναι πλέον οἱ σκαιοὶ ἀπόγονοι τοῦ Ῥωμύλου. Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἀληθῶς ἡ χρῆσις αὕτη τῶν κλινῶν ἐν τοῖς συμποσίοις οὐδεμίαν παρεῖχεν ἀφορμὴν εἰς ἀσχημίας, διότι αἱ γυναῖκες ἔτρωγον πάντοτε ἀκόμη καθήμεναι· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως τῶν Καισάρων καὶ ἐφεξῆς ἡμικατεκλίνοντο καὶ αὗται παρὰ τοῖς ἀνδράσιν, ἔκτοτε δὲ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ τοιαῦτα γεύματα, διαρκοῦντα ἐπὶ πολλὰς πολλάκις ὥρας, ἐξέπιπτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἀληθῆ ὄργια.

Τὸ ἔθος τοῦ προσεύχεσθαι πρὸ τοῦ γεύματος καὶ μετ' αὐτὸ ὑρίσταται ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων· οὕτω παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, παρ' οἷς ἡ τοιαύτη προσευχὴ ἐθεωρεῖτο ὡς ἀληθῶς εὐσεβὴς πρᾶξις· ὁμοίως οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεράτουν τὸ κύριον αὐτῶν γεῦμα πίνοντες μικρὰν ποσότητα ἀκράτου οἴνου πρὸς τιμὴν τῶν ἀληθῶν δαιμόνων. Αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον καὶ ὁσάκις ἐποίουν σπονδὰς πρὸς τιμὴν θεῶν ἢ ἡρώων ἢ Διὸς τοῦ Σωτῆρος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καίσαρος οἱ λαίμαργοι καὶ κοιλιόδουλοι τῆς Ῥώμης εἶχον ἤδη τὴν συνήθειαν, ἀφοῦ ἔτρωγον, νὰ γαργαλίζωσι τὸν ἑαυτῶν οὐρανίσκον διὰ πτερῶν ψιττακοῦ, ὅπως προκαλέσωσιν οὕτως ἐμετὸν, δι' οὗ ἀπαλλάσσοντες τὸν στόμαχον τοῦ περιεχομένου του, ἠδύναντο νὰ τὸν πληρώσωσιν ἐκ νέου, χωρὶς νὰ ἀναμείνωσι τὴν χώνευσιν τῆς τροφῆς. Ἐπίσης διήγειρον τὴν ὄρεξιν διὰ λουτρῶν καὶ γυμνασιακῶν ἀσκήσεων· τὴν πρὸς τὰ ποτὰ πάλιν διάθεσιν ἐξήγειρον περικλειόμενοι ἐντὸς ξηροῦ ἀτμοῦ. Ὡς ἀντίδοτον τέλος κατὰ τῆς μέθης ἐμάσσων καρπόν τινα, θέρμον καλούμενον. Πλὴν τῶν δούλων τῶν προσκεκολλημένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὀψοφυλακίου καὶ τῆς τραπέζης, ἡ πληθὺς καὶ ἡ λεπτολόγος τελειότης τῶν ἐδεσμάτων ἀπῄτει ὁλόκληρον στρατιὰν μαγείρων, μόνη δὲ ἡ μεταφορὰ τῶν καταναλισκομένων ἀντικειμένων ἀπῄτει φοβερὰς δαπάνας, διότι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς μὲν ψιττακοὺς ἐκόμιζον ἐκ τῆς Σάμου, τὰς ὄρνιθας ἐκ τῆς Φρυγίας, τὰ ἐρίφια ἐκ τῆς Ἀμβρακίας, τοὺς θύννους ἐκ τοῦ Βοσπό-

ρου, τοὺς ἐγχέλεις καὶ τὰς μιραίνας ἐκ τῆς Γιβραλτάρης, τὰ ὄστρακα ἐκ τοῦ Ταράντου, τὰς πέρκας ἐκ τῆς Ῥόδου, τὰ κάρυα ἐκ τῆς Θάσου, τοὺς φοίνικας ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ ἠγάπων τοὺς πότους ἐπίσης ὡς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἠδύναντο δὲ νὰ διέλθωσιν ὁλοκλήρους ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπερπληρούμενοι ζύθου καὶ ὑδρομέλιτος. Εἶχον ὅμως καὶ πρόχειρον τὴν τροφὴν εἰς αὐτὰ τὰ δάση των, εἰς τοὺς ποταμούς των καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν περιβρέχουσαν ἐν μέρει τὰς χώρας των. Παρ' αὐτοῖς, καὶ γενικώτερον παρὰ τοῖς Σκανδιναυοῖς, τὸ ἵππειον κρέας ἐθεωρεῖτο ὡς εὐγενὴς τροφή, παρατιθέμενον κυρίως κατὰ τὰ συμπόσια, τὰ ἐπακολουθοῦντα τὰς θυσίας. Ἕνεκα δὲ τοῦ τοιούτου συνδέσμου τοῦ ἱππείου κρέατος πρὸς τὰς τελετὰς τῆς εἰδωλολατρείας καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι, οἱ εἰσαγαγόντες τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Σκανδιναυίαν, τοσοῦτον δραστηρίως ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἱππείου κρέατος. Ἦν δὲ ἀπηγορευμένον παρὰ τοῖς Σκανδιναυοῖς τὸ τρώγειν ὠμὰ τὰ κρέατα, ἀλλ' ἔτρωγον αὐτὰ ἀπεξηραμένα ἢ καπνισμένα, διότι οὕτως ἦσαν καὶ εὐκομεστότερα κατὰ τὰς θαλασσίους αὐτῶν ἐκδρομάς. Τοὐναντίον ὀπτὰ ἢ βεβρασμένα κρέατα ἐθεωροῦντο παρ' αὐτοῖς λεπτότητες ἀνάξιοι ἑνὸς γνησίου Γότθου. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς Γερμανοῖς μόλις ἀπὸ τοῦ ΙΕ' ἢ ΙΣ' αἰῶνος ἤρχισε νὰ εἰσάγεται τὸ ἔθος τῶν κυριολεκτικῶς λεγομένων συμποσίων, ἐνῷ τοὐναντίον οἱ Σκανδιναυοὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐσυνείθιζον αὐτά, καὶ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι παρ' αὐτοῖς ἡ συνήθεια τοῦ συντρώγειν εἶναι ἓν ἐκ τῶν ἀρχετύπων χαρακτηριστικῶν τοῦ ἔθνους των. Θρησκευτικαὶ ἑορταί, γάμοι, κηδεῖαι παρεῖχον ἀφορμὴν εἰς μεγάλα συμπόσια, διαρκοῦντα πολλάκις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἐν ταῖς αἰθούσαις τῶν συμποσίων αὐτῶν καὶ παρὰ τὰς πλήρεις ἐδεσμάτων τραπέζας παρεκάθηντο οἱ πολεμισταὶ μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των, ὁ ζύθος ἔρρεεν ἄφθονος, αἱ προπόσεις διεδέχοντο ἀλλήλας, ῥήτορες ἐξεφώνουν καταλλήλους τῇ περιστάσει λόγους, ποιηταὶ ἀπήγγελλον μακρὰ ποιήματα, καὶ τέλος ἀοιδοί, συνοδευόμενοι ὑπὸ ἄρπης, ἐξύμνουν τὰς πράξεις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων. Τὰ ἀρχαῖα μάλιστα ταῦτα συμπόσια εἶναι ἡ ἀρχικὴ πηγὴ καὶ αἰτία τῆς ἰδιαιτέρας κλίσεως τῶν Δανῶν, τῶν Σουηδῶν, τῶν Νορβηγῶν καὶ τῶν Ἄγγλων πρὸς τὰ σήμερον παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις τοσοῦτον ἐν χρήσει πολιτικὰ συμπόσια (banquets), τῶν ὁποίων κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ ἐπὶ ὡρισμένων πολιτικῶν ἀντικειμένων συζήτησις καὶ ἀπόφασις.

Αἱ τοιαῦται βακχικαὶ συναθροίσεις ἀπαντῶνται παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς καὶ κατὰ πάντας τοὺς βαθμοὺς τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ διάφοροι μικροὶ λαοὶ τῆς μεσημβρινῆς θαλάσσης συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅπως πίωσι τὸ Κάβα, οἰνοπνευματῶδές τι καὶ ἀρρῶδες ποτόν, λίαν ἐκτιμώμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸ ὁποῖον κατασκευάζουσιν ἐκ φυτοῦ φυομένου ἐν τῇ χώρᾳ των. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Νικοβάρης (ἄνωθεν τῆς Αὐστραλίας) κατασκευάζουσιν οἶνον ἐκ φοινίκων, τὸν ὁποῖον πίνουσιν ἐν συναθροίσει καὶ ᾄδοντες, ὀρχούμενοι καὶ παίζοντες. Κατὰ τὴν ἀνατολὴν τὰ καφενεῖα χρησιμεύουσι διὰ τοὺς ἄνδρας ὡς κέντρον συναθροίσεως, ὅπου ὅμως δὲν τρώγει τις. Ὡς γνωστὸν δέ, ὁ οἶνος καθὼς καὶ ὅλα τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ εἰσὶν ἀπηγορευμένα τοῖς Μωαμεθανοῖς καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρατίθενται ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτῶν· ἡ ἀπαγόρευσις ὅμως αὕτη δὲν ἐμποδίζει τοὺς Τούρκους, τοὺς Πέρσας, πολλάκις δὲ καὶ Ἄραβας τινὰς ἐλευθερόφρονας νὰ μεθύωσιν ἐν τῷ κρυπτῷ. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀταΐτι (Πολυνησία) ὅπου ὑπάρχουσιν ἄφθονοι πηγαὶ ὑδάτων, καθὼς καὶ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα, λούονται ἀμέσως πρὸ τοῦ γεύματος, μεθ' ὃ συνερχόμενοι κάθηνται περὶ μέγα τι πινάκιον κοινὸν καὶ συντρώγουσι λαμβάνοντες τὴν τροφὴν διὰ τῶν δακτύλων.

Μεταξὺ τῶν λαῶν, οἵτινες τρώγουσι ταχέως, συγκαταλεκτέον κατὰ πρῶτον λόγον τοὺς βορείους Ἀμερικανούς. Καὶ τὸ γεῦμα δηλαδὴ θεωροῦσιν οὗτοι ὡς ὑπόθεσιν, ὡς ἐργασίαν ἐκ τῶν συνήθων, καὶ ὡς τοιαύτην τὴν ἐκτελοῦσι. Τοὐναντίον συμβαίνει παρὰ τοῖς Σίναις, οἵτινες καὶ ἐν τῷ τρώγειν ὅπως καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ αὐτῶν πράξει, εἰσὶν ἀκριβεῖς καὶ ἐσκεμμένοι, συνήθως δὲ μετὰ πᾶν νέον φαγητὸν ἐγείρονται τῆς τραπέζης ὅπως κανονίσωσιν, ἢ ἐπασχοληθῶσιν εἰς ἄλλο τι τοιοῦτον, μεθ' ὃ ἐπιστρέφουσι πάλιν εἰς τὴν τράπεζαν. Ὅπως δὲ οἱ Τούρκοι ἔχουσι καφενεῖα, ἔχουσι καὶ οἱ Σῖναι κήπους ἐν οἷς πίνουσι τέϊον, ἐν πάσῃ δὲ οἰκίᾳ ὑπάρχει ἐκτὸς τούτου καὶ ἰδιαιτέρα αἴθουσα προωρισμένη διὰ τὰ γεύματα. Ταῦτα προπαρασκευάζονται πολυτελέσματα καὶ πολλάκις ἐκ σπανιωτάτων ἐδωδίμων, φέρ' εἰπεῖν ἐκ φωλεῶν χελιδόνος, ἐκ πτερυγίων κήτους καὶ ἄλλων τοιούτων, ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἐδεσμάτων ἐπιχύνουσιν ἄφθονον καρύκευμα ζωμὸν (sauce) δριμύν· ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ εἰς τοιοῦτον ὕψος ἔρθασεν ἡ μαγειρικὴ τέχνη ἐν Κίνᾳ, ὥστε διὰ τὴν προπαρασκευὴν ἑκάστου φαγητοῦ ἀπαιτεῖται ἑκάστοτε ὡς καύσιμος ὕλη ὡρισμένον πάντοτε ξύλον. Ὅθεν διὰ τὴν ἕψησιν ὄρνιθος ἀπαιτεῖται δάφνη, διὰ τὴν ἕψησιν μικροῦ χοιριδίου ἀκακία, διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ τέϊου ἐλάτη· διὰ τοῦτο ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης τέχνης των οἱ μάγειροι ἐν Κίνᾳ θεωροῦνται σπουδαιότατα πρόσωπα καὶ σχεδὸν τιμῶνται ἀντὶ τόσου χρυσοῦ, ὅσον εἶναι τὸ βάρος τοῦ ἑαυτῶν σώματος.

Ὁποίαν ἀπότομον πρὸς ταῦτα ἀντίθεσιν ἀποτελεῖ ὁ τρόπος τοῦ τρέφεσθαι λαῶν τινων τῆς Σιβηρίας, οἵτινες βεβυθισμένοι ἐν τῇ ἐκ πάγου κατεσκευασμένῃ καλύβῃ των, οὐδεμίαν ἄλλην ἔχουσιν εἰς τὴν διάθεσίν των τροφὴν ἢ κρέας ῥώκης ἢ κρέας θαλασσίου ἵππου, καὶ τοῦτο δὲ ἡμιεσεπτός. Καὶ ὅμως τὸ καταβροχθίζουσι μετ' ἀπληστίας, πληροῦντες ἑνταυτῷ τὸ ἑαυτῶν σῶμα διὰ χιόνος, ἥτις παρ' αὐτοῖς ἐπέχει τόπον ἅλατος καὶ οἴνου. Τὸ κατὰ τοὺς γάμους διδόμενον συμπόσιον παρά τινι λαῷ τῆς Σιβηρίας φέρει ἔτι σκαιότερον χαρακτῆρα. Ὁ προσφέρων αὐτὸ προσκαλεῖ τοὺς ἑαυτοῦ ξένους περὶ ρέννον τινά, ἄρτι φονευθέντα καὶ ἐκτάδην κείμενον μὲ τὴν κοιλίαν ἠνεῳγμένην, ἕκαστος δὲ τῶν προσκεκλημένων ἀποσπᾷ διὰ τοῦ μαχαιρίου του, ἐκ τῶν πνευμόνων ἢ τοῦ ἥπατος ἢ τῆς καρδίας ἢ τοῦ στήθους τὸ ἀρέσκον αὐτῷ τεμάχιον, ὅπερ ἐμβάψας πρῶτον ἐν τῷ θερμῷ ἀκόμη αἵματι, καταβροχθίζει μετὰ ὀρέξεως, ἥτις ὅπως ἐξεγερθῇ δὲν ἔχει χρείαν οὔτε καρυκευμάτων, οὔτε κἂν πυρὸς ἢ ἄλλης τινὸς σορῆς προπαρασκευῆς.

Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς τρώγουσιν οἱ διάφοροι τῆς γῆς λαοί. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ καταφαίνεται νομίζομεν ἡ ἀκρίβεια καὶ ὀρθότης τοῦ ἀποφθέγματος ὅπερ ἐθέσαμεν ἀρχόμενοι τῆς μικρᾶς ταύτης πραγματείας, ἤτοι ὅτι ἓν ἐκ τῶν ἀλανθάστων γνωρισμάτων, δι' ὧν καταδείκνυται ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ διακρίνεται ἡ ἐθνικότης ἑνὸς ἑκάστου λαοῦ, εἶναι ὁ τρόπος καθ' ὃν οὗτος τρώγει, διότι τῷ ὄντι ἐκφράζει τὸν χαρακτῆρά του, τὰ ἤθη του, τὰς ἐμφύτους κλίσεις του, τὰς ὀρέξεις του, πάντοτε δὲ εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν εἰδικὴν φύσιν τοῦ τόπου καὶ τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ κατοικεῖ.

Τὰ Ἑλληνικὰ παράσημα

ΚΑΙ ΕΝ ΟΝΤΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Φίλε Διευθυντὰ τῆς Ἑστίας,

Ἐν τῷ ἀριθμῷ 59 τοῦ ὑμετέρου περιοδικοῦ, κατεχωρίσθη σημείωσις περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ παρασήμου τοῦ Σωτῆρος. Αἱ ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ εἰδήσεις, περὶ τῆς γενέσεως τοῦ παρασήμου τούτου καὶ περὶ τῆς ἐνεστώσης τάξεως αὐτοῦ, δὲν εἶναι καθ' ὅλα ἀκριβεῖς. Ἀποδίδεται ἡ ψῆφισις αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Ἄργει Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ βεβαιοῦται, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς πρώτης Δυναστείας τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἔτει 1833, περὶ τοῦ παρασήμου τοῦ Σωτῆρος νομοθετηθέντα ἦλθον ἁπλῶς, ὅπως *κανονίσωσι* τὰ τοῦ ἀρχικοῦ παρασήμου ἐκείνου λεπτομερέστερον. Τοῦτο δὲν ἐπιμαρτυροῦσι τὰ αὐθεντικὰ κείμενα· ταῦτα τοὐναντίον διδάσκουσιν, ὅτι ἄλλο ὑπῆρξε τὸ παρὰ τῆς εἰς Ἄργος συνελθούσης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων ψηφισθὲν παράσημον, ἐν ἔτει 1829, καὶ ἄλλο τὸ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος κανονισθέν, τῷ 1833.

Ἡ εἰς Ἄργος συνελθοῦσα Δ' Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ἐξέδοτο, σὺν ἄλλοις, καὶ τὸ ἑπόμενον ψήφισμα, ὑπὸ στοιχεῖον Η' καὶ ἡμερομηνίαν τῆς 31 Ἰουλίου 1829·

«Ψ η φ ι σ μ α Η'»

«Ἡ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων νομίζει ἑαυτὴν «εὐτυχῆ, γενομένη τὸ ὄργανον, δι' οὗ τὸ Ἔθνος ἐκπληροῖ «τὸ πλέον ἐφετὸν τῶν χριῶν του, τὸ νὰ ἀναπέμψῃ τὴν «εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἔδειξε τοσαῦτα «θαύματα διὰ τὴν σωτηρίαν του, καὶ νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τοὺς «συμμάχους Βασιλεῖς, οἵτινες τῷ ἐδαψίλευσαν τόσον με«γάλας εὐεργεσίας, πρὸς τοὺς Ναυάρχους αὐτῶν, πρὸς τὴν «γαλλικὴν Στρατιὰν καὶ τὸν περίδοξον Ἀρχηγόν της, πρὸς «τοὺς τόσον ἀξιοτίμους Φιλέλληνας τῶν δύο ἡμισφαιρίων, «οἵτινες ἔδωσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τοσαῦτα δείγματα γενναιοτά«της μεγαλοδωρίας καὶ τελειοτάτης ἀφοσιώσεως.

«Ἡ Συνέλευσις δὲν ἠδύνατο κάλλιον νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ «χρέος τοῦτο εἰμὴ δίδουσα τὴν πληρεξουσιότητα εἰς τὴν «Κυβέρνησιν νὰ λάβῃ τὰ προσφυέστερα μέτρα, ὥστε νὰ «διαιωνίσῃ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὰ δείγματα τῆς «εὐγνωμοσύνης τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν ἀνεξάλειπτον μνήμην «τῶν συμβάντων, τὰ ὁποῖα προητοίμασαν τὴν ἐπανόρθω«σίν της.

«Κατὰ συνέπειαν, ἡ Δ' Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις «ψηφίζει.»

[Ἕπονται τὰ ἄρθρα 1-3 περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ περί τινων ἄλλων μνημείων· μετὰ ταῦτα ἔρχεται τὸ]

«Ἄρθρον 4. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὴν πληρεξουσιότητα «νὰ συστήσῃ ἓν Τάγμα Ἱππέων, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ τὸ «θεῖον ὄνομα τοῦ Σωτῆρος· ἐκ τῶν διαφόρων δὲ παρασή«μων τοῦ τάγματος τούτου θέλει προσφέρει, ὡς δεῖγμα τῆς «εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἔθνους, πρὸς τοὺς Ναυάρχους τῶν «Συμμάχων Βασιλέων, πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον τῆς ἀπε«σταλμένης γαλλικῆς Στρατιᾶς, καὶ πρὸς τοὺς στρατιωτι«κοὺς καὶ λοιποὺς τῆς συνοδίας, τοὺς ὁποίους οἱ εἰρημένοι «ἀρχηγοὶ θέλουν σημειώσει. Τὰ αὐτὰ παράσημα θέλουν «προσφερθῇ ὡσαύτως εἰς τοὺς Φιλέλληνας, ὅσοι ἀφωσιώθη«σαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ 1821 ἔτους, «καὶ εἰς τοὺς ὅσοι συνέδραμον εἰς τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ, «διὰ γενναίων συνεισφορῶν.

«Ἄρθρον 5. Τὰ ὀνόματα τῶν Φιλελλήνων, ὅσοι συνετέλε«σαν εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος, θέλουν καταγωρη«θῇ εἰς δίπτυχα, τὰ ὁποῖα θέλουν κατατεθῇ ἐπὶ τοῦ ῥηθέν«τος μνημείου.»

«Ἄ ρ θ ρ ο ν 7 σ υ μ π λ η ρ ω τ ι κ ό ν. Τὰ παράσημα «τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος θέλει φέρει πρὸς τὸ παρὸν μό«νος ὁ Κυβερνήτης· θέλουν δὲ δοθῇ, ὡς βραβεῖον, εἰς τοὺς ἀ«ξίως ὑπηρετήσαντας τὴν Πατρίδα πολίτας κατὰ ξηρὰν καὶ «θάλασσαν, ἢ ἄλλως συνεισενεγκόντας εἰς τὴν πολιτικὴν «αὐτῆς ἀνόρθωσιν τότε, ὅταν τεθῇ καὶ ἐπικυρωθῇ παρὰ τῆς «Ἐθνικῆς Συνελεύσεως νόμος ὁριστικὸς περὶ τούτου, κανο«νίζων τὴν βαθμολογίαν, τὰ προνόμια, τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὰ «ἀπαιτούμενα χαρακτηριστικὰ τῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι θέ«λουν φέρει τὸ παράσημον τοῦτο, ἢ καὶ προτοῦ, ἐὰν ἐγκρί«νῃ ἡ Κυβέρνησις.

«Ἄ ρ θ ρ ο ν 8. Τὸ παρὸν ψήφισμα καταχωρηθὲν εἰς τὸν «Κώδικα τῶν Ψηφισμάτων καὶ ἐπικυρωθὲν νὰ διευθυνθῇ «πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῶν τύπων καὶ «νὰ ἐνεργηθῇ.

«Ἐν Ἄργει, 31 Ἰουλίου 1829.

Ὁ Πρόεδρος — Ὁ Ἀντιπρόεδρος
Γ. ΣΙΣΙΝΗΣ. — Γ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ.

(Ἕπονται αἱ λοιπαὶ ὑπογραφαί.)

Οἱ Γραμματεῖς
«ΙΑΚΩΒΑΚΗΣ ΡΙΖΟΣ. — Ν. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ.»

Τὸ κείμενον τοῦ ψηφίσματος εἶναι σαφές. Ἡ Δ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἐψήφισε τὴν σύστασιν παρασήμου τοῦ Σωτῆρος, προωρισμένου ν' ἀπονεμηθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς μόνους τοὺς μετασχόντας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας

τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνος ἀλλοδαπούς, καὶ τοῦτο, ἵνα ἐκφράσῃ τὸ ἔθνος τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τοὺς Συμμάχους Βασιλεῖς καὶ πρὸς τοὺς Φιλέλληνας, «οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ το»σαῦτα δείγματα γενναιοτάτης μεγαλοδωρίας »καὶ τελειοτάτης ἀφοσιώσεως». Ἐπὶ λέξει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ψηφίσματι ὁρίζονται καὶ εἰς τίνας ἐξαιρετικῶς ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν ἔδει ν' ἀπονεμηθῇ τὸ παράσημον. Ἐν συμπληρωτικῷ ἄρθρῳ δὲ ἐπιτρέπεται ν' ἀπονεμηθῇ τὸ αὐτὸ παράσημον καὶ εἰς Ἕλληνας, ἀλλ' εἰς μόνους «τοὺς »ἀξίως ὑπηρετήσαντας τὴν Πατρίδα πολίτας, »κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν, ἢ ὄντως συνεισενεγ»κόντας εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀνόρθωσιν», καὶ τοῦτο δὲ πάλιν «τότε, ὅταν τεθῇ καὶ ἐπι»κυρωθῇ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως νόμος »ὁριστικὸς περὶ τούτου». Ἄρα τὸ παρὰ τῆς ἐν Ἄργει Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἱδρυθὲν παράσημον ἦν εἶδός τι ἀριστείου, προωρισμένον ν' ἀπονεμηθῇ εἰς ὡρισμένα πρόσωπα, τὰ ἐν αὐτῷ κατονομαζόμενα, ἤτοι εἰς τοὺς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος συμμετασχόντας ἀλλοδαπούς, κατὰ πρῶτον λόγον, ἐν συμπληρώσει δέ, καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὅρων τινῶν, καὶ εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισαμένους Ἕλληνας. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον παράσημον τί κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ ἱδρυθέν, ἐν ἔτει 1833, παρὰ τῆς Βασιλείας; Τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ κείμενον τοῦ βασιλικοῦ Διατάγματος προσαποδεικνύει. Τὸ ἀπὸ 26 Μαΐου (1 Ἰουνίου) 1833 Β. Διάταγμα, τὸ ἱδρύσαν τὸ νῦν ἐν χρήσει παράσημον τοῦ Σωτῆρος, οὔτε μνείαν ποιεῖται τοῦ ψηφίσματος Η' τῆς ἐν Ἄργει Συνελεύσεως, ἐν τῷ προοιμίῳ αὐτοῦ, οὔτε δηλοῖ, ὅτι ἐκδίδεται πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν παρ' αὐτῆς ψηφισθέντων περὶ παρασήμων τοῦ Σωτῆρος, ἀλλ' ἁπλῶς ὁρίζει, ὅτι ὁ τότε Βασιλεύς, «ἀκούσας τὴν γνώμην τοῦ ὑ»πουργικοῦ του Συμβουλίου, ἀπεφάσισε νὰ συ»στήσῃ καὶ συνιστᾷ διὰ τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλ»λάδος τάγμα ἀριστείας, τὸ ὁποῖον, φέρον τὸ »ὄνομα *Τάγμα τοῦ Σωτῆρος*, θέλει ἀνακαλεῖ »τὴν μνήμην τῆς θείᾳ συνάρσει θαυμαστῶς καὶ »αἰσίως ἐκπεραιωθείσης σωτηρίας τῆς Ἑλ»λάδος».

Συμπέρασμα τῶν ἐξηγήσεων τούτων εἶναι τὸ ἑπόμενον: τὸ νῦν ὑφιστάμενον παράσημον τοῦ Σωτῆρος δὲν εἶναι τὸ παρὰ τῆς εἰς Ἄργος συνελθούσης Δ' Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ψηφισθέν· διότι τοῦτο ἦν ἀριστεῖον, ὅπερ προώριστο ν' ἀποδοθῇ κυρίως εἰς τοὺς μετασχόντας εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἀλλοδαπούς. Τὸ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐκείνης ψηφισθὲν Τάγμα Ἱππέων τοῦ Σωτῆρος οὐδέποτε συνέστη, οὔτε παράσημα τοιούτου κατεσκευάσθησαν. Ὡς καὶ ἡ περὶ ἀνεγέρσεως ναοῦ τοῦ Σωτῆρος διάταξις τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος Η' καὶ ἡ ἑτέρα περὶ ἀνεγέρσεως δύο μνημείων ἐθνικῶν, τοῦ ἑνὸς ἐν Ναβαρίνοις καὶ τοῦ ἑτέρου ἐν Πεταλλιδίῳ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ναυμαχίας τῶν χριστιανικῶν στόλων καὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀποβάσεως τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, καὶ αἱ περὶ τοῦ παρασήμου τοῦ Σωτῆρος διατάξεις τοῦ Η' ψηφίσματος τοῦ ἔτους 1829 ἔμειναν νεκραὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου. Τὸ νῦν ὑπάρχον παράσημον τοῦ Σωτῆρος εἶναι αὐτοτελὲς καὶ ἴδιον δημιούργημα τῆς πρώτης Βασιλείας τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν κοινὸν ἔχον πρὸς τὸ πνεῦμα, τὸ ὑπαγορεῦσαν τὸ παράσημον, τὸ ψηφισθὲν παρὰ τῆς ἐν Ἄργει Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, οὔτε τὸ κανονίσαν τὰ τῆς ἀπονομῆς αὐτοῦ Β. Διάταγμα τοῦ 1833 ἐκανόνισε τὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Σωτῆρος τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἄργους, ἀλλὰ τὰ τῆς ἀπονομῆς παρασήμου ἑτέρου, δημιουργηθέντος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῇ μοναρχουμένῃ Εὐρώπῃ παρασήμων. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει ἐκ προσθήκης καὶ αὐτὴ ἡ παρεισαγωγὴ τῆς λέξεως τῶν *Ἱπποτῶν*, ἥτις ἀπαντᾷ πρῶτον ἐν τῷ Διατάγματι τοῦ 1833, ἐνῷ τὸ ψήφισμα τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἀνέγραψε τὴν ἑλληνικωτέραν λέξιν τῶν *Ἱππέων*, εἰς ἀνάμνησιν ἴσως τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Πολιτείᾳ τῶν Ἀθηναίων, τάξεως τῶν *Ἱππέων*. Ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις, ὡς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἠγνόει τοὺς *Ἱππότας*, ἐγίνωσκεν ὅμως, ἐκ τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, τοὺς *Ἱππεῖς*, ὡς ἐγίνωσκεν, ἐκ τῶν αὐτῶν παραδόσεων, καὶ τὴν Βουλήν, καὶ τὴν Γερουσίαν, καὶ τοὺς Ἐφόρους, καὶ τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ τοὺς Αἰσυμνήτας, καὶ τοὺς Κόσμους, καὶ τοὺς Στρατηγούς, οὓς, ἀναλαμβάνουσα τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, συνανίδρυσεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ χώρᾳ.

Ἀφοῦ δὲ ὁ λόγος περιέστη εἰς τὸ ἔτος 1829 καὶ εἰς τὰ τῆς ἐν Ἄργει Δ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ὑπομνήσω καὶ ἑτέραν τινὰ πρᾶξιν τῆς αὐτῆς Συνελεύσεως, δίδουσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάμνησιν ἡγεμονικῆς ὄντως καὶ πατρικῆς ἐκφράσεως. Ὡς πέποιθα δέ, θ' ἀνομολογήσητε μετ' ἐμοῦ, ὅτι ἀκαίρως δὲν ἔρχεται ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἡ ἀνάμνησις τῆς τοιαύτης ἐκφράσεως.

Ἡ εἰς Ἄργος συνελθοῦσα τὸ τέταρτον Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἐξέδοτο ψήφισμα, ὑπὸ στοιχεῖον Θ' καὶ ἡμερομηνίαν τῆς 1 Αὐγούστου 1829, δι' οὗ ὥριζεν, ὅτι «εἰς τὴν διάθεσιν »τῆς Α. Ε. τοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Α. Καποδι»στρίου διωρίζοντο ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ Ταμείου, »δι' ἑκούσια ἔξοδα αὐτοῦ, εἰς ἐθνικὸν νόμισμα »φοίνικες ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες». Ἡ Συνέλευσις, ὡς ἔχει τὸ προοίμιον τοῦ ψηφίσματος, ἐψήφιζε τὴν ἐτησίαν χορηγίαν αὐτὴν τῷ Καποδιστρίᾳ, διότι «ὁ Κυβερνήτης ἀφιέρωσεν εἰς τὰς »ἀνάγκας τῆς Πατρίδος, καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεώς »του, καὶ μετὰ τὴν ἔλευσίν του, τὰ λείψανα »τῆς ἰδίας περιουσίας, συμποσούμενα *ὑπὲρ τὸ »μιλλιόνιον γροσίων τουρκικῶν*· διότι ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἔνδειαν τοῦ ἔθνους καὶ τὰ ὁποῖα »τὸ Πανελλήνιον ἐπρόσφερεν εἰς τὴν Ἐξοχότητά »του δίστηλα δώδεκα χιλιάδας, ὡς ἐτήσια ἔ»ξοδα, *προμηθευθέντα καὶ ταῦτα ἐξ ἰδίων*· διότι »ἡ Συνέλευσις δογματίζει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ »προμηθεύσῃ εἰς τὴν Α. Ε. τὰ ἀναπόφευκτα »μέσα τοῦ νὰ συντηρήσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ »κυβερνητικοῦ χαρακτῆρος πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν »καὶ νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκιακῆς »καὶ ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας».

Τὸ κείμενον τοῦ ψηφίσματος ἀνεκοινώθη τῷ Καποδιστρίᾳ τὴν ἑπομένην τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἡμέραν. Τὴν μεθεπομένην, ἤτοι τὴν 4 Αὐγούστου 1829, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀπηύθυνε τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν:

Ἀριθ. 13621.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Πρὸς τὴν Δ' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 9 καὶ ἀπὸ 1 Αὐγούστου ψήφισμα, τὸ ὁποῖον μᾶς διηύθυνεν ἀρτίως ἡ Συνέλευσις, προσδιορίζει τὰ ἔξοδα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπικρατείας.

Δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ ψηφίσματος ἡ Συνέλευσις ἐπέστησε τὴν προσοχήν της εἰς τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠδυνήθημεν νὰ πράξωμεν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες μόνον μὲ τὰς θυσίας των, καὶ ὄχι διὰ προσωπικῶν πλεονεκτημάτων, δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν βαθμόν, τὸν ὁποῖον ὑπόσχονται πρὸς αὐτοὺς ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἐλευθερία. Εὐτυχεῖς, διότι ἠδυνήθημεν νὰ προσφέρωμεν δι' αὐτὸ τὸ τόσον θεάρεστον ἔργον τὰ λείψανα τῆς μετρίας καταστάσεώς μας εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς Πατρίδος!

Μ' ὅλον ὅτι μακρὰν ἀπέχομεν τοῦ νὰ φρονῶμεν, ὅτι τὸ Ἔθνος δὲν θέλει δυνηθῇ ὀψέποτε νὰ μᾶς τὸ ἀποδώσῃ, θέλομεν ὅμως ἕως τότε νὰ ἀποφύγωμεν, ὅσον τὸ δυνατόν, τὸ νὰ καταβαρύνωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν χρηματικήν του στάσιν, ἀπαιτοῦντες τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὅσων προκατεβάλομεν.

Διὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον, θέλομεν ἀποφύγει καὶ ἤδη τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν προσδιοριζομένην ποσότητα διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεχόμενοι, ἐν ὅσῳ τὰ ἰδιαίτερά μας χρηματικὰ μέσα μᾶς ἐξαρκοῦσιν, ἀπὸ τοῦ νὰ ἐγγίσωμεν μέχρι καὶ ὀβολοῦ τὰ δημόσια χρήματα πρὸς ἰδίαν ἡμῶν χρῆσιν.

Ὀψέποτε δὲ βιασθῶμεν εἰς τοῦτο, ἐξαντληθέντων διόλου τῶν ἰδιαιτέρων ἡμῶν πόρων, τότε θέλομεν καταφύγει εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, πλὴν μόνον διὰ τὰ ἔξοδα, ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων μας. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο, καθὼς μετεχειρίσθημεν ἄχρι τοῦδε, ἀπαραλλάκτως θέλομεν μεταχειρισθῆ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἀκριβεστάτην οἰκονομίαν· καθότι ἀποστρεφόμεθα τὸ νὰ προμηθεύωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τὰς ἀναπαύσεις τοῦ βίου, αἱ ὁποῖαι προϋποθέτουσι τὴν εὐπορίαν, ἐνῷ εὑρισκόμεθα εἰς τὸ μέσον ἐρειπίων, περικυκλωμένοι ἀπὸ πλῆθος ὁλόκληρον ἀνθρώπων, βεβυθισμένων εἰς τὴν ἐσχάτην ἀμηχανίαν. Τὰ αἰσθήματα ταῦτα τὰ συναισθάνεσθε, Κύριοι, καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι, ὡς τὸ ἀπεδείξατε ἐμπράκτως, ἐκτελοῦντες ἄμισθι τὰ καθήκοντα τῶν Πληρεξουσίων τοῦ Ἔθνους.

Ἐλπίζομεν ὅτι, ὅσοι ἐξ ὑμῶν μεθέξωσι μετὰ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Προσωρινὴν Διοίκησιν, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν πολιτῶν, ὅσοι προσκληθῶσιν ἐπὶ τούτῳ, θέλουν γνωρίσει μεθ' ἡμῶν, ὅτι εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις, οἱ ἐν δημοσίοις ὑπουργήμασι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λαμβάνουν μισθούς, ἀναλόγους μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑψηλοῦ ὑπουργήματός των καὶ μὲ τὰς ἐκδουλεύσεις των, ἀλλ' ὅτι οἱ μισθοὶ οὗτοι πρέπει νὰ ἀναλογοῦν ἀκριβῶς μὲ τὰ χρηματικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἔχει ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἐξουσίαν της.

Ἐν Ἄργει, τὴν 4 Αὐγούστου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης — Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ. — Ν. ΣΠΗΛΙΑΔΗΣ.

Νομίζω, ὅτι τὸ ἀνωτέρω κείμενον δὲν ἔχει χρείαν σχολίων. Ἑκάστη λέξις ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ εἷς ἀδάμας, τὸ σύνολον δὲ αὐτοῦ συμπληροῖ τὸ ὄντως ἡγεμονικὸν στέμμα, ὅπερ ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἔθετο διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς κεφαλῆς του. Ἀληθῶς αἱ ἐθνικαὶ πράξεις, ὅπως εὐδοκιμῶσιν, ἀπαιτεῖται ἵνα κατάρχωνται τούτων οἱ ἡγούμενοι τῶν ἐθνῶν, παρέχοντες ἑαυτοὺς παράδειγμα τῶν θυσιῶν καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως. Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, μὴ ἀγνοῶν τὸ ῥῆμα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς σοφίας, ὅτι *φιλεῖ τὸ ἀρχόμενον γνώμῃ τῇ τοῦ ἄρχοντος πολιτεύεσθαι*, εὐλόγως ἔκρινεν, ὅτι ἐν ἡμέραις, ἐν αἷς ἡ ἔνδεια ἐπεκράτει καὶ θυσίαι πραγματικαὶ ἀπῃτοῦντο πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅλου, ὤφειλε αὐτὸς πρῶτος νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τῆς θυσίας· οὕτω δὲ μόνον ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίας θυσίας. Τοῦτο καὶ ἔπραξε, καὶ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα. Οὐδόλως δὲ ὡς θαύματα, ἀλλὰ ὡς φυσικὰ ὅλως κρίνονται ἐντεῦθεν τὰ πολιτειακὰ φαινόμενα τῆς ἐποχῆς τοῦ Καποδιστρίου. Ὅτε ὁ Ἄρχων τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας δὲν ἐδέχετο τὴν ἐκ πτωχοῦ δημοσίου ταμείου χορηγίαν, ὅτε ἐδαπάνα ἐκ τῶν ἰδίων, ἐδικαιοῦτο ν' ἀπαιτῇ καὶ ἐκ τῶν ὑπαλλήλων του τὰς αὐτὰς θυσίας, ἐντεῦθεν δέ, ἀντὶ ἐλαχίστων σχετικῶς ἐξόδων, καὶ στρατὸς συνετηρεῖτο, καὶ ναυτικὴ δύναμις ἀξιόμαχος ἐτελειοῦτο, καὶ τόσα ἄλλα παραγωγικὰ δημόσια ἔργα, εἴτε εἰς τὴν διανοητικήν, εἴτε εἰς τὴν ὑλικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος συντελοῦντα, κατηρτίζοντο.

Ἡ φίλη *Ἑστία* ἐξῆρε, περὶ τὰ τέλη τοῦ λήξαντος ἔτους, τὸ γενναῖον δῶρον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Βραζιλίας Πέτρου τοῦ Β', προσενεγκόντος ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου τῆς Πατρίδος του τὸ τέταρτον τῆς ἐτησίας χορηγίας του. Ἀλλ' ἔχομεν παράδειγμα, ἐν τῇ Πατρίδι ἡμῶν αὐτῇ, μεῖζον καὶ πολυτιμότερον ἢ τὸ τοῦ τῆς Βραζιλίας Ἄρχοντος. Τὸ παράδειγμα τοῦτο, ἴσως λησμονηθέν, ἂν καὶ ἀγνοούμενον παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἔκρινα δέον νὰ ὑπομνήσω, ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς τέλος γίνεται λόγος περὶ θυσιῶν, ἀλλὰ καὶ τόσαι συνάμα σκέψεις, ὅπως τὰ βάρη τῶν θυσιῶν τούτων βαρύνωσι τὰ πλήθη, χωρὶς ἐκ τῶν κυβερνώντων καὶ ἡγουμένων τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας νὰ δίδηται τὸ σῶζον παράδειγμα τῆς θυσίας καὶ τῆς γενναίας εἰσφορᾶς.

Τ. Ι. Φ.**

ΦΙΛΟΘΕΗ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Κατὰ τὸν ΙΣ' αἰῶνα ἤκμασεν ἐν Ἀθήναις γυνή τις ἐξόχως λογία, ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου γεννηθεῖσα καὶ ἐν ἔτει 1589 ἀποθανοῦσα Φιλοθέη Βενιζέλου, θυγάτηρ τοῦ Ἀθηναίου Ἀγγέλου Βενιζέλου, ἥτις διὰ τὸν ὅσιον

καὶ ἐλεήμονα βίον της κατετάχθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ὁσίων μετὰ θάνατον. Ἡ γυνὴ αὕτη, ὁ πρῶτος ἀντιπρόσωπος τῆς ἕκτοτε καθ' ὅλους τοὺς ἑπομένους αἰῶνας καὶ μέχρι σήμερον ἀκμαζούσης οἰκογενείας τῶν Βενιζέλων, ἣν κάτοχος παιδείας οὐ τῆς τυχούσης, τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς ἔσω, ἀλλὰ καὶ φανατικὴ χριστιανή καὶ ἐμπαθὴς τὸν χαρακτῆρα μοναχή. Κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἦλθεν αὕτη ποτὲ εἰς ῥῆξιν πρὸς τοὺς συμπολίτας της Ἀθηναίους διὰ λόγους ἀγνώστους, καὶ τοσοῦτον εἶχεν ἐπισύρει τὴν ὀργὴν τῶν Ἀθηναίων καθ' ἑαυτῆς, ὥστε ἐδέησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας ὁ μετὰ ταῦτα μέγας Λογοθέτης καὶ τότε μέγα ἰσχύων ἐν τοῖς πατριαρχείοις Ἱεραξ, ὅπως κατευνάσῃ τῶν Ἀθηναίων τὴν ὀργὴν καὶ ἀπαλλάξῃ τὴν Φιλοθέην τῶν ἐπικειμένων δεινῶν. Πρὸς τὸν Ἱέρακα τοῦτον ἔγραψε μετὰ ταῦτα ἡ Φιλοθέη εὐχαριστήριον ἐπιστολήν, διασωθεῖσαν μέχρις ἡμῶν, ἥτις ὅσῳ πολύτιμος εἶνε διὰ τὴν γλωσσικήν της ἀξίαν, τόσον ἀφ' ἑτέρου ὀλίγον συστατικὴ καὶ φιλοφρονητικὴ διά τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς καθόλου Ἀθηναίους καὶ κατοίκους τῆς Ἀττικῆς· αἱ πικραὶ ὅμως ἐν αὐτῇ ἐκφράσεις προέρχονται προδήλως ἐκ τοῦ πάθους καὶ τοῦ φανατισμοῦ τῆς Ἀθηναίας μοναχῆς.

Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολὴ εὑρίσκεται χειρόγραφος παρὰ Σοφοκλεῖ Οἰκονόμῳ τῷ ἐξ Οἰκονόμων· ἐξ αὐτῆς ἀπεσπάσαμεν τὰ ἑξῆς μέρη·

«Ἀβουλίᾳ φερόμενοι Ἀττικοὶ οὐκ οἴδασι «διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ· διὸ τὰς μὲν ἀ«ρετὰς μισοῦσι, τὰς δὲ κακίας φιλοῦσι· *τοῖς «γὰρ ἀνοήτοις ἐπίμεμπτα καλὰ*, φησί πού τις «τῶν σοφῶν· διὰ τοῦτο οὖν καὶ αὐτὴ σιωπῶ «πολλὰς ὕβρεις ἀκούουσα, ὡς ἤχους θαλάττης «κλύδωνι μαινομένης· ἀλλ' ἔγωγε τὸν ἄνω δέ«χομαι Κριτὴν, ὅστις οἶδε τὰ φαῦλα ἐντελῆ ἀ«ποδώσειν· οὐχ, ὡς νομίζουσιν οὗτοι, αὐτοί ἐ«σμεν, ἀλλ' ὡς οἶδεν ὁ τῶν κρυπτῶν γνώ«στης Κύριος καὶ ὁ ἀλάθητος αὐτοῦ καὶ παν«τέφορος ὀφθαλμός· ναὶ μὰ τὸν *ἀμετέρᾳ ψυχᾷ «παραδόντα τετρακτὺν παγὰν ἀενάου φυτοῦ*· «εἰ δὲ καὶ μαρτύρων χρεία, οὐκ Ἀθηναῖοι στή«σονται, ἀγοραῖον γένος, ἀχρεῖον καὶ ἄτιμον· «τοῦτο δὴ τὸ γένος ἀβούλευτον, ἀνόσιον, ἀναί«σχυντον, βδελυρὸν, ἀπονενοημένον, τὸ στόμα «εὔλυτον ἔχον πρὸς λοιδορίαν, μεμψίμοιρον καὶ «καρδαμογλύφον, βαρβαρόφωνον, φιλαίτιον, φι«λοτάραχον, μικρολόγον, μικρόψυχον, στωμύ«λον, ὑπερφίαλον, ἀθέμιτον, δολερὸν, περίεργον, «ἄγρυπνον ἐπὶ συμφοραῖς ἑτέρων· καὶ γὰρ τί «ἄλλο εἰπεῖν, ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητος διῶκον ἡ«μιόνους καὶ αὐτῶν ἐπιμελούμενον, κατὰ τὸν «Ἰδουμαῖον Δωὴκ, ὃν ἀᾶται Δαυὶδ ἐν νϐ' ψαλ«μῷ; Πῶς δὲ οὗτοι ὀρθὰ νοήσουσιν; ὡς γὰρ τὸ «ἔργον βάρβαρον τούτων, καὶ ἡ γνώμη βάρβα«ρος· οὐδαμῶς οὗτοι τῆς δίκης μάρτυρες στήσον«ται, ἀλλ' ἔντιμοι ἄνδρες ἢ ἐλλόγιμοι, συνιέν«τες ἀλήθειαν. Νηλέες ἄνωθεν Ἀττικοί, οἳ τοὺς «ἀρίστους ἀπώλεσαν. Σωκράτης ἀδίκως ἀπέθα«νε συκοφαντηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ Θεμιστοκλῆς «ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἐξηλάθη, καὶ Μιλ«τιάδης γέρων ὢν ἐν δεσμωτηρίῳ ἀπέθανε. «Τοιοῦτοι πολλάκις Ἀττικοί.

«Τὴν πρὸς ἐμέ σου εὐσπλαγχνίαν τεθεαμένη «θαῤῥήσασα ἔγραψα ὡς φιλτάτῳ μοι πατρὶ κατὰ «τῶν ἀλαζόνων.

«Βοήθει τοῖς ἐξ ἡμῶν αὐτόθι παραγενομένοις «κοινοῖς φίλοις σοί τε κἀμοί.»

Ταῦτα φιλοδωρεῖ τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἡ συμπολῖτις αὐτῶν Φιλοθέη Βενιζέλου καὶ εἰς τοιαύτας ἔριδας, λογομαχίας καὶ ἀλληλεγκλήσεις εἶχε φέρει τοὺς Ἀθηναίους ἡ μακρὰ δουλεία καὶ ἡ ἔλλειψις πολιτικοῦ βίου! Οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν καὶ ἀείποτε πολυπράγμονες καὶ φιλέριδες πρὸς ἀλλήλους, ἄλλοτε ὅμως τὰς ἰδιότητάς των ταύτας ἐξήσκουν ἐν εὐρυτέρῳ καὶ εὐγενεῖ σταδίῳ τῇ πολιτείᾳ, ἐνῷ μετὰ τὴν κατάπτωσιν καὶ ὑποδούλωσίν των ὡς στάδιον ἐχρησίμευον αὐτοῖς ἡ θρησκεία, προσωπικαὶ δὲ ἀντιζηλίαι καὶ ἀντεγκλήσεις ἦσαν τὸ ἐλατήριον.[1]

ΠΡΩΤΕΥΟΝ ΕΘΝΟΣ

εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει τὰ κρείττονα σχολεῖα.

Πρὸ πολλοῦ ἔξοχος Ἄγγλος, ὁ λόρδος Brougham, εἶπεν ἢ ἔγραψεν, ὅπως ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, ὅτι «ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι δὲν θέλουσιν ἀποφασίζει περὶ τῆς τύχης τῶν ἐθνῶν τὰ πυροβόλα, ἀλλ' οἱ πολλοὶ καὶ καλοὶ δημοδιδάσκαλοι»· ὁ δὲ Jules Simon, ὁ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς αὐτοκρατορίας πρῶτος δημοκρατικὸς ὑπουργὸς τῆς παιδείας, πρό τινων ἐτῶν ὄντως προφητικῶς ἔγραφε· «Πρωτεῦον ἔθνος εἶνε ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει τὰ κρείττονα σχολεῖα· ἂν μὴ ἦνε σήμερον τοιοῦτο, ἔσται αὔριον». Καὶ πυροβόλα μὲν δὲν ἔλειψαν κατὰ τὸν μεταξὺ Γάλλων καὶ Γερμανῶν τελευταῖον ἀγῶνα, ὡς οὐδὲ ἐπὶ πολλὰς ἔτι ἑκατονταετηρίδας θέλουσι δυστυχῶς λείψει εἰς τοιούτους τῆς ultima ratio ἀγῶνας. Καὶ οἱ Γερμανοὶ εἶχον τὰ κρούπια (Kroup) καὶ τὰ ὀπισθογεμῆ, καὶ οἱ Γάλλοι τὰ σασεπὼ καὶ τὰ μυδροβόλα. Ἀλλὰ τίνες ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν; Τίνες ἀνεδείχθησαν ἔθνος πρωτεῦον; Ἐκ τῶν τριακοντάκις μυρίων καὶ ἐπέκεινα Γάλλων αἰχμαλώτων ἐβεβαιώθη ὅτι μόνον ὀγδοήκοντα χιλιάδες, συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ ἀριθμῷ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν, ἐγίνωσκον τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν ἑπτακοσίων χιλιάδων τῶν εἰς Γαλλίαν εἰσβαλλόντων Γερμανῶν ὑπῆρξε μὴ δυνάμενος νὰ γράφῃ ἐπιστολὰς πρὸς συγγενεῖς ἢ φίλους, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἁπλῶν στρατιωτῶν, ὡς ἐκ τῆς γενικῆς καὶ ἄνευ δικαιώματος πρὸς ἀντικατάστασιν ὑποχρεώσεως εἰς στρατολογίαν, ἠδύναντο νὰ γράφωσι λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ εἰς σανσκριτικὴν ἀκόμη γλῶσσαν. Ὑπελόγισαν προσέτι ὅτι μόνον κατὰ συνέπειαν τῆς διατάξεως τῆς ἐπὶ ἐνιαυτὸν στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας τῶν εὐπαιδεύτων ἐθελοντῶν ὑπῆρχον ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας νέων ἀπὸ 17-20 ἐτῶν ἐκ τῶν πανεπιστημίων, γυμνασίων ἢ προτεχνολογικῶν σχολείων. Ἀφ' οὗ αὐτοὶ μὲν οἱ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ἐν Γαλλίᾳ περιφερόμενοι, ἐγίνωσκον καθ' ἕκαστον τὰ τῆς γεωγραφίας αὐτῆς κάλλιον αὐτῶν τῶν Γάλλων, οἱ δὲ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ ὑπερβάντες τὰ πρὸς τὸ Παλατινάτον ὅρια τῆς Γαλλίας ἐλάμβανον ἐκ δημοτικοῦ τινος σχολείου τὸν χάρτην τῆς Παλαιστίνης ἀντὶ τοῦ χάρτου τοῦ βαυαρικοῦ Παλατινάτου, τοῦτο τεκμηριοῦ μόνον ὅτι κοινή ἐστιν ἡ παιδεία παρὰ τοῖς Γερμανοῖς. Ὅτε ὅμως οἱ δυστυχεῖς Γάλλοι, ἐξ ὡρῶν τινων πορείας ἀποκεκμηκότες ἔβλεπον τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν προφθάνοντας μετὰ πολλῶν ἡμερῶν δρόμον εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἀκμαίους καὶ φαιδρούς, ἠπόρουν μὲν αὐτοὶ καὶ ἐθαύμαζον, δὲν ἐγνώριζον δὲ ὅτι τὴν σωματικὴν ῥώμην καὶ τὴν σκληραγωγίαν εἶχον ἀποκτήσει οἱ Γερμανοὶ ἐν τοῖς σχολείοις ἀπὸ τῶν παιδικῶν χρόνων ἐξασκούμενοι διὰ τῆς γυμναστικῆς. Ὁπότε δὲ πάλιν περὶ τὸ Μὲτς ἢ περὶ τοὺς Παρισίους, κατόπιν πολυμόχθου καὶ αἱματηρᾶς ἡμέρας κατακλινόμενοι πρὸς ἀνάπαυσιν ἢ σύμπυκνοι ἐν ὑπαιθρίοις σκηνώμασι καὶ ἐν ὀπαῖς τῆς γῆς, ψύχει καὶ παντοίαις στερήσεσιν ἐγκαρτεροῦντες, ἔψαλλον οἱ Γερμανοὶ ἐκ συμφώνου ὕμνους πρὸς τὸν Θεὸν ἢ ἐπαγῴδουν ἁρμονικῶς τὰ ἐθνικὰ αὐτῶν ᾄσματα, τίς εἶχε δώσει αὐτοῖς τὴν θείαν αὐτὴν τῆς μουσικῆς παραμυθίαν καὶ ἐνίσχυσιν ἢ τῶν παιδικῶν αὐτῶν χρόνων τὰ ἁπλούστατα δημοτικὰ σχολεῖα; Καὶ ὁσάκις, ἀναγγελλομένης νίκης, εἰς πᾶσαν τῆς Γερμανίας πόλιν ἤνοιγον οἱ ναοὶ καὶ ἀθρόοι συνήρχοντο παῖδες, γυναῖκες καὶ γέροντες ὅπως εὐχαριστήσωσι τὸ Θεῖον, ἢ, χοροστατούντων αὐτῶν τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, ὡς εἶδον τοῦτο ἐν Δρέσδῃ, ἔψαλλε μετὰ κατανύξεως τὸ πλῆθος ψαλμόν τινα τοῦ Δαυὶδ, ποῖος εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὸν λαὸν αὐτὸν τὸ εἰς πᾶσαν σπουδαίαν τοῦ βίου περίπτωσιν τοσοῦτον σαφῶς ἐκδηλούμενον θρησκευτικὸν αἴσθημα; Ποῖος ἄλλος ἢ τὸ παράδειγμα τῶν γονέων καὶ τὰ σχολεῖα αὐτοῦ; Ἀπόῤῥοια δὲ τοῦ θρησκευτικοῦ τούτου αἰσθήματος, ὅπερ ἐστὶν ὅλων τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν καὶ δογμάτων ἀνεξάρτητον, εἶνε ἡ παρ' ἑκάστῳ συναίσθησις τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ ἀκρίβεια. Ἀλλὰ ποῦ ἐδιδάχθησαν οἱ Γερμανοὶ τὸ μέγιστον αὐτὸ καθῆκον; Ποῦ ἄλλοῦ βεβαίως ἢ ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ λαοῦ παρὰ τῶν ἁπλῶν καὶ παρ' ἄλλοις ἔθνεσι καταφρονουμένων δημοδιδασκάλων;

Δ. Σ. Μαυροκορδάτος.

1. Ἐσταυρ. ἐκ τῆς Ἱστορ. τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ Γ. Κωνσταντινίδου, 1877.

Συμβουλαὶ

ΠΡΟΣ ΝΕΑΡΑΝ ΑΡΡΑΒΩΝΙΣΜΕΝΗΝ

«Ὅταν νυμφευθῇς, κόρη μου, προσπάθησον νὰ καταστήσῃς εὔχαριν τὸν οἶκόν σου. Δὲν εἶνε καλὸν ν' ἀφίνῃ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα της καὶ νὰ μὴ φροντίζῃ περὶ αὐτοῦ· πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τῷ ἀρέσκῃ, πρέπει νὰ τῷ παρουσιάζῃ πάντοτε ὄψιν εὐχαριστημένην. Δὲν εἶνε ὅσον νομίζει τις δύσκολον νὰ κατορθώσῃ ἡ γυνή, ὥστε ὁ σύζυγός τις νὰ φέρηται πρὸς αὐτὴν πάντοτε ὡς ἐραστής. Πρὸς τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ παρουσιάζῃσαι πρὸς αὐτὸν καθαρά, καλοενδυμένη, εὔθυμος, νὰ ὑποφέρῃς χωρὶς νὰ παραπονῆσαι τὰς ἀναποφεύκτους εἰς ἕνα οἶκον μικρὰς δυστροπίας, πρὸ πάντων δὲ νὰ μὴ θέλῃς νὰ ἐπιδεικνύῃς ὅτι τυραννεῖσαι. Τὸ δάκρυ ἐπὶ τῆς παρειᾶς κόρης, λέγει παλαιός τις, ὁμοιάζει πρὸς σταγόνα δρόσου ἐπὶ ἄνθους, ἀλλ' ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τὸ δάκρυ ἐπὶ τῆς παρειᾶς γυναικὸς ὑπάνδρου εἶνε διὰ τὸν σύζυγόν της σταγὼν δηλητηρίου. Προσπάθει νὰ λαμβάνῃς πάντοτε τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν καλήν των ὄψιν, πάσχιζε νὰ ᾖσαι πάντοτε εὐχαριστημένη καὶ οὕτω θὰ κατορθώσῃς νὰ ᾖσαι καὶ πράγματι, ὁ δὲ σύζυγός σου βλέπων σε εὐτυχῆ θὰ σὲ ἀγαπᾷ πλειότερον. Δὲν ὑπάρχει πρᾶγμα τὸ ὁποῖον νὰ κολακεύῃ πλειότερον τὸν ἄνδρα, ὅσον ἡ εὐτυχία τῆς γυναικός του. Εἶνε ὑπερήφανος ὅταν νοῇ ὅτι ἡ σύζυγός του εἶνε εὐτυχὴς ζῶσα μετ' αὐτοῦ, τότε δὲ αὐξάνει ἔτι μᾶλλον τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην του.»

Μία Μητηρ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

⁂ Ἡ ματαιότης εἶνε οὕτω βαθέως ἐῤῥιζωμένη ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε οὐ μόνον ὁ κτίστης, ὁ παραμάγειρος καὶ ὁ ἀχθοφόρος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι περιαυτολογοῦσι καὶ ἐπιθυμοῦσι θαυμαστάς. Ὁ γράφων βιβλίον κατὰ τῆς δόξης θηρεύει τὴν δόξαν ὅτι τὸ ἔγραψε καλῶς, ὁ δὲ ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, τὴν δόξαν ὅτι τὸ ἐνόησε. Τοῦ κανόνος τούτου δὲν ἐξαιρῶ οὔτε ἐμαυτὸν, τὸν γράφοντα ταῦτα, οὔτε σὲ, ἀναγνῶστα. (Pascal).

⁂ Ἡ τοῦ πλούτου σπατάλη δύναται νὰ διορθωθῇ διὰ τῆς μελλούσης φειδοῦς, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ εἴπῃ· θέλω ἀναπληρώσῃ τὴν σημερινὴν ἀπώλειαν χρόνου λαμβάνων ἐκ τῆς αὐριανῆς ἡμέρας!

⁂ Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος πρέπει νὰ γνωρί-

ζῃ ἐν δέοντι χρόνῳ νὰ παραδέχεται καὶ νὰ παραιτῇ οὐ μόνον τῶν ἄλλων τὰς ἰδέας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδικάς του. (Joubert).

ΝΥΞ

Ἐκ τῶν τῆς Κ. Γιραρδέν. Μετάφρ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ.

Ἰδοὺ ἡ ὥρα. Κατ' αὐτὴν μοὶ λύονται τὰ χείλη.
Ὁ πέπλος ἀποσύρεται ἀπὸ τῶν τόσων μου δεινῶν.
Ἅμα τὸ ἄστρον τῆς νυκτὸς τὸ πρῶτον ἀνατείλῃ,
ὡς ἄνθος ἡ καρδία μου ἀνοίγεται νυκτερινόν.

—

Ὦ νὺξ βαθεῖα, βασιλὶς τοῦ σκότους, τῆς γαλήνης,
εἰς τὴν σιγήν σου ἀντηχεῖ πᾶς τῆς καρδίας μου παλμός.
Τὸ αἴσθημά μου ἄδολον σὺ βλέπεις, σὺ μὲ κρίνεις
ἄλλως ἀφ' ὅ,τι τῶν πολλῶν ὁ ἀμβλυόττων ὀφθαλμός.

—

Σὺ μόνη τὸ μυστήριον γνωρίζεις τῆς καρδίας,
ἥτις γογγύζει ἐν σιγῇ, ἐν ᾧ τὸ χεῖλός μου γελᾷ·
καὶ τῆς φιλοσοφίας μου ἠξεύρεις ὁ μανδύας
πῶς εἶναι πρόσχημα ψευδές, καλύπτον τραύματα πολλά.

—

Εἰς τὴν προστάτιν σου σκιὰν σταλάζει ἐλευθέρως
τὸ δάκρυ μου ἀόρατον, ὁ πικρὸς θρῆνος ἀντηχεῖ.
Πρὸς σὲ ὁ πόνος δὲν σιγᾷ, δὲν κρύπτεται ὁ ἔρως,
οὐδ' ὑποκρίνεται χαρὰν ἡ ἀθυμοῦσά μου ψυχή.

—

Ῥίπτω μακρὰν τὸ ῥόδινον τῆς κεφαλῆς μου στέμμα·
τοῦ πένθους σύρω ἐπ' αὐτὴν τὸ κάλυμμα τὸ μελανόν.
Κύπτει τὸ μέτωπον ὠχρόν, κλίνει θολὸν τὸ βλέμμα,
καὶ τὴν ὑπεροψίαν μου ὁ ἔρως κάμπτει ταπεινῶν.

—

Ἀλλ' ἤδη ὁ αὐγερινὸς προκύπτ' εἰς τὸν αἰθέρα,
κ' ἡ αὔρα πνέουσα ψυχρὰ μοὶ ἀναγγέλλει τὸ πρωΐ.
Ἐντός μου νὺξ ἐγείρεται ὅταν ἐκτὸς ἡμέρα.
Τὸ ψεῦδος πάλιν ἄρχεται καὶ ἡ ἐπίπλαστος ζωή.

Τὸ ἀκόλουθον τεμάχιον περὶ τοῦ λόγου τῶν φλεβοτομιῶν καὶ νηστειῶν κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἀποσπῶμεν ἐκ πραγματείας «Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου» δημοσιευθείσης ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ὁμιλίαις τοῦ Virchow καὶ Holzendorff. Ἡ ὅλη μετάφρασις τῆς πραγματείας ταύτης γενομένη ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Μηλιαράκη ἐκδίδοται προσεχῶς. Σ. τ. Δ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Τίς ὁ λόγος τῶν φλεβοτομιῶν καὶ νηστειῶν κατὰ τὸ ἔαρ.

. . . . Ἀναγκαῖον νομίζομεν ἐπίσης νὰ πραγματευθῶμεν καὶ περὶ ἄλλου τινὸς παράγοντος ἔχοντος σπουδαιότητα κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι περὶ τῆς ἰδιότητος, ἣν ἔχει τὸ δέρμα τοῦ αἰσθάνεσθαι πᾶσαν ἐξωτερικὴν μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας, δηλ. περὶ τῆς αἰσθήσεως τῆς θερμότητος.

Διὰ τοῦ δέρματος αἰσθανόμεθα πᾶσαν μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας, μεταφερομένου τοῦ ἐρεθισμοῦ διὰ τῶν νεύρων τοῦ δέρματος πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. Ἐκ τούτου δὲ ἢ λαμβάνομεν συνείδησιν τοῦ ἐρεθισμοῦ τούτου ὡς θερμότητος, ἢ ὁ ἐρεθισμὸς μεταβαίνει εἰς ἄλλας νευρικὰς ἴνας καὶ διεγείρει αὐτὰς εἰς ζωηροτέραν πως ἐνέργειαν. Ἐκλείποντος τοῦ ἐξωτερικοῦ τούτου ἐρεθισμοῦ τῶν δερμικῶν νεύρων, ὅπως π. χ. συμβαίνει τοῦ καιροῦ ὄντος θερμοτάτου καὶ ὑγροῦ, ἡ ἐνέργεια τῶν νεύρων ἀποβάλλει ἓν ἐκ τῶν σημαντικῶν αὐτῆς ἐρεθιστηρίων μέσων· ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη χαυνότης, καταπόνησις καὶ ἀπάθεια τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν. Τοὐναντίον ὁ ὄμβρος μετὰ τῶν βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ ὁ βορρᾶς ζωογονοῦσι τό τε σῶμα καὶ πνεῦμα τοσούτῳ ταχέως, ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἡ διέγερσις αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς ἀλλοιωθείσης θρέψεως τοῦ ἐγκεφάλου.

Ὀλίγον τι παρηλλαγμένα φαίνονται ἡμῖν τὰ φαινόμενα ταῦτα, ὅταν μεταβαίνωμεν κατὰ μικρὸν ἀπὸ ταπεινοτέρας εἰς ὑψηλοτέραν θερμοκρασίαν, οἷον κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ θέρος, ἢ ἐπὶ βραδείας ὁδοιπορίας πρὸς νότον. Αὐτόθι ἐθιζόμεθα βαθμηδὸν εἰς τὴν ἐλάσσονα ἀπώλειαν τῆς θερμότητος, καὶ πρὸς αὐτὴν ἁρμόζομεν τὴν πέψιν ἡμῶν καὶ ὅλας τὰς τροφὰς ἐν γένει. Ἀπομακρύνομεν τὰ θερμότερα ἐνδύματα, ὅπως διευκολύνωμεν τὴν ἀπόδοσιν τῆς θερμότητος· ἡ δὲ πρὸς τροφὴν χρεία ἐλαττοῦται αὐξανομένης τῆς θερμότητος τοῦ ἀέρος καὶ ἡ πέψις ἐπιβραδύνεται. Οὐ μόνον δὲ περιορίζομεν τὴν ποσότητα τῶν τροφῶν, ἀλλ' ἐκλέγομεν ἐξ αὐτῶν καὶ τὰς περιεχούσας ὀλιγώτερα καύσιμα συστατικὰ ἢ ὑπεκκαύματα, καθ' Ἱπποκράτην. Ὥστε ἡμεῖς αὐτοὶ πλάττομεν ὀργάνωσιν παράγουσαν ὀλιγωτέραν θερμότητα, ἐνῷ συγχρόνως διευκολύνομεν τὴν ἀποβολὴν αὐτῆς ἐνδυόμενοι ἐλαφρότερον.

Δὲν εἶνε ὅμως δυνατὸν νὰ μεταβάλῃ ἕκαστος εὐκόλως τὸν τρόπον τῆς διατροφῆς αὐτοῦ· διότι καὶ ἐνταῦθα ἡ ἕξις εἶνε ἐνίοτε ἰσχυροτάτη, πολλάκις δὲ καὶ τυφλὴ ἀπέναντι καταφανοῦς βλάβης. Ἐκ τούτων κατανοεῖ τις διατὶ εἰς προτέρους χρόνους, ὅτε δὲν ἦτο τόσον γενικὴ ὅπως σήμερον ἡ μετριότης περὶ τὸ τρώγειν καὶ πίνειν, ἐζητεῖτο δὲ διὰ θερμάνσεως μᾶλλον ἐκ τῶν ἔσω ἢ διὰ καταλλήλου ἐνδυμασίας ἡ προφύλαξις κατὰ τοῦ ψύχους, οἱ ἄνθρωποι ἐθεώρουν ὡς ἀναγκαίας πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας τὰς κατὰ τὸ ἔαρ φλεβοτομίας. Ἐκ τούτων δ' ἔχομεν καὶ τὸν κύριον λόγον τῶν νηστειῶν, αἵτινες συμπίπτουσι κατὰ τὴν μετάβασιν τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ θέρος. Εἶνε δὲ λίαν ἀξιοσημείωτον, ὅτι αἱ νηστεῖαι εἰς ἐκείνας ἰδίως τὰς χώρας εἶνε αὐστηρότεραι, ἐν αἷς ὁ χειμὼν μεταβαίνει ἀμέσως σχεδὸν, ἄνευ κυρίου ἔαρος, εἰς τὸ θέρος, ὅπως ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ τῇ Ῥωσσίᾳ, ἐνῷ εἰς τὰς χώρας ὧν τὸ ἔαρ εἶνε μακρότερον, ἡ τήρησις τῶν νηστειῶν εἶνε ἠπιωτέρα. Ἐνταῦθα δὲ δύναταί τις νὰ θαυμάσῃ πῶς ἐνόησεν ἡ ἐκκλησία νὰ ἐνισχύσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος διὰ κανόνων ἀναλόγων πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας. Τέλος δὲ κατανοοῦμεν ἐπίσης καὶ διατὶ οἱ Ἄγγλοι οἱ δυσκόλως παραιτούμενοι τῶν θρεπτικῶν τροφῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν πνευματωδῶν ποτῶν, προσβάλλονται πλεῖον ὑπὸ νόσων ἐν ταῖς χώραις τῶν τροπικῶν καὶ ἀπέρχονται τῆς ζωῆς κατὰ πολὺ μείζονα ἀριθμὸν ἢ οἱ ἐγκρατέστεροι Ἱσπανοὶ καὶ Γερμανοί.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.